
Közigazgatási kutatások megvalósítása a TÁMOP-5.4.1-12. számú projekt

---

Nemzetközi közigazgatási
tapasztalatok szintetizálása

Bonum Commune Korlátolt Felelősségű Társaság

Tartalom

1	A magáncső intézményének története	3
2	Egyesült Királyság (Insolvency Act / Insolvency Service)	5
3	Írország	9
4	Skócia.....	12
5	Ausztria (Privatkonkurs/Konkursordnung).....	16
6	Németország (Insolvenzordnung).....	18
7	Franciaország	24
8	Belgium (Code judiciaire).....	28
9	Hollandia (Wet schuldsanering natuurlijke personen).....	30
10	Lettország	31
11	Svédország (Skuldsanering).....	36
12	Norvégia	38
13	Litvánia.....	40
14	Románia	42
15	Kitekintés: USA (Bankruptcy Code).....	43
16	Alapvető egyezőségek az eljárásokban, összefoglalás.....	45

1 A magáncsőd intézményének története

A magáncsőd ma ismert intézménye a XX. században jött létre hogy segítséget nyújtson az eladósodott magánszemélyek számára megszabadulni a felhalmozott tartozásuktól, ezáltal lehetőséget biztosítva az új pénzügyi újrakezdéshez.

Európán belül Olaszországban fejlődött ki elsőként az intézmény, és először ezt a szabályozást vette át Németország és Ausztria is.

Az Európai Unió a magáncsőd jogintézményét, illetve ezt a speciális jogterületet nem harmonizálja. Az egyes, a magáncsőd területén szabályozással rendelkező tagállamok szabályai között azonban több közös vonás is felfedezhető, annak ellenére, hogy az eljárások sokszor jelentős mértékben eltérőek.

Európában a magánszemélyek fizetéseképtelensége esetén alkalmazandó eljárást a következők időrendi sorrendben vezették be:

- 1984-ben **Dánia** első európai nemzetként magáncsőd eljárást alkalmazott
- 1986-ban **Egyesült Királyság**
- 1989-ben **Franciaország** hozott rendelkezést az adósság enyhítéséről és megelőzéséről
- 1993-ban **Finnország** és **Norvégia** vezette be a magáncsőd intézményét, melyekbe számos elemet a Dán modellből emeltek át
- 1994-ben **Svédország**, **Ausztria** és **Németország**
- 1997-1998-ban **Hollandia** és **Belgium**
- 2003-ban **Észtország** fogadott el magáncsödről szóló törvényt első kelet-európai államként
- 2004-ben **Skócia**
- 2006-ban **Luxemburg**
- 2008-2009-ben **Lettország**, **Csehország** és **Lengyelország**
- 2012-ben **Írország** is megreformálta jogi rendszerében a magáncsőd szabályozását
- 2015-ben **Románia** és **Szerbia** is valószínűleg bevezetheti a magáncsőd intézményét jogrendszerébe.

Az 1980-as éveket megelőzően a hitelezés, hitelek kihelyezése, fedezetvizsgálat sokkal szigorúbb szabályozás és elbírálás alá estek mint napjainkban, ennek következtében azoknak az eseteknek a száma is számszerűen kevesebb volt, ahol az adós törlesztése elmaradt, esetleg fizetéseképtelenné vált a hitelezővel szemben.

A magáncsőd – avagy családi csőd – intézményének kérdése Nyugat-Európában az 1990-es években került előtérbe, mivel a felpörgő nemzetállami gazdaságok érdekében tett intézkedések miatt a hitelkihelyezések sokkal gyakoribbá és olcsóbbá váltak és az ezt övező kritériumok is megengedőbbek lettek.

Az 1990-es években több gazdaság is recesszióba került, amelynek eredményeként a hitelpiaci konstrukciók – a visszafizetési kockázatok megnövekedésével együttesen - konstrukciók jelentősen drágulni kezdtek, a növekvő munkanélküliség következtében pedig egyre nagyobb arányban maradt el a hitelek törlesztése.

Az 1980-as évekig a társadalombiztosításra, munkanélküliségre kiterjedő szociális háló a jóléti társadalmakban elavulni látszott és egy olyan probléma merült fel, amit nem lehetett figyelmen kívül hagyni a továbbiakban.

A fizetéseképtelenné vált magánszemélyek miatt indított perek jelentős mértékben leterhelték a bíróságokat, valamint nem volt olyan eljárás, amely biztosította volna, hogy a hitelezők minél nagyobb százalékban követelésük kielégítéséhez jussanak a magánszemélyek fizetéseképtelensége esetén is.

E mellett az is döntő szerepet játszott az eljárás kialakulásában, hogy az eddig döntően alsóbb társadalmi rétegeket érintő probléma áttért az érdekérvényesítésben nagyobb szerepet játszó tehetősebb, középosztály rétegére.

A tanulmány következő részében a különböző európai országokban megtalálható rendszerek felépítése és működésüknek sajátosságai kerülnek bemutatásra.

2 Egyesült Királyság (Insolvency Act / Insolvency Service)

A XIX. század végén már létezett az Egyesült Királyságban adósságok alól történő mentesítési eljárás, ezt azonban ekkor még magánszemélyekre, fogyasztókra nem alkalmazták. Angliában a csődjog modernizációja 1986-ben történt meg, és 1990-től lett hatályos. Ettől kezdődően terjedt ki az csődeljárás a magánszemélyekre is.

Az angol szabályozás fizetéseképtelenségi szolgálatot, mint intézményt hozott létre, amely egy minisztérium alárendeltségében folytatja munkáját. Ezen szolgálat szakértői járnak el a magánszektorban a fizetéseképtelenségi szakértők helyett.

A Fizetéseképtelenségi Szolgálat (Insolvency Service) feladata elsősorban, hogy i) felügyelje a teljes fizetéseképtelenségi szakértői szakmát, ii) ingyenesen használható kereshető nyilvántartásokat vezessen (pl.: lezárt vagy a folyamatban lévő eljárásokról).

Az angol szabályozás négy eljárást ismer.

- a) **Individual Voluntary Arrangement (IVA):** amely során az adós az általa kiválasztott szakértővel együttműködve egyezségi javaslatot készít, és kérelmet nyújt be a bírósághoz.

A bíróság moratóriumot teremtő ideiglenes végzést hoz, kivéve, ha az előző tizenkét hónapban már nyújtott be az adós ilyen tartalmú kérelmet. A bíróság által elrendelt moratórium azt jelenti, hogy a hitelezők bírósági jóváhagyás nélkül az adóssal szemben fennálló követeléseiket nem érvényesíthetik.

Nincs sem minimalizálva, sem maximalizálva a tartozás összege, amelyre figyelemmel az eljárás kérelmezhető.

A fizetéseképtelenségi szakértő nyilatkozik a bíróság felé az adós javaslatáról valamint, hogy indokoltnak találja-e hitelezői gyűlés összehívását.

A pozitív egyezségi javaslat elfogadásához a követelések 75%-át adó hitelezői jóváhagyás szükséges. Azon hitelezők, akik azért nem esnek bele az egyezésbe, mivel nem értesítették őket az egyezségi gyűlésről, a teljes követelésüket érvényesíthetik a későbbiekben az adóssal szemben. Ez a szabály biztosítja, hogy az adósnak érdekében álljon valamennyi hitelezőjét értesíteni, azokat bejelenteni.

Az adós az egyezség (melynek időtartama szokásosan öt év) keretében vállalja, hogy lemond bizonyos vagyontárgyairól, esetlegesen teljes vagyonáról a hitelezők részére, valamint, hogy rendszeres kifizetéseket, törlesztéseket teljesít a jövedelméből a hitelezők részére, arányosan a hitelezők követeléseinek arányában.

A szakértő egyezség megkötése esetén felügyeli annak az egyezségben foglaltak végrehajtását, valamint kezeli a befolyt bevételeket és ő osztja ki a hitelezőknek a követelésük kielégítéseként járó összegeket. Nem teljesítés esetén a szakértő kezdeményezheti a bírósági eljárás továbbfolytatását, mely az egyezségben kikötésre kerül. A sikeres megállapodás lezárásakor az adós mentesül a fennmaradó tartozásától. Az eljárás előnyei a csődeljárással szemben, hogy olcsóbb, mint a végrehajtás, nem kapcsolódnak szankciók az adóshoz, és az adósnak nagyobb tere van az egyezség kialakításában.

b) **County Court Administration Orders (CCAO):** amely bizonyos összeget (5.000Font) meg nem haladó tartozás esetén kezdeményezhető eljárás. Az adósnak ugyanúgy tervet kell készítenie, mint az IVA eljárásban. A tervet a bíróság megküldi a hitelezőknek, és amennyiben ők nem emelnek kifogást a tervben foglaltak ellen, úgy a bíróság moratóriumot megteremtő határozatot hoz, ami ugyanazt jelenti, mint az IVA eljárásban, azaz a hitelezők követeléseiket bírósági jóváhagyás nélkül nem érvényesíthetik az adóssal szemben. Ha a tervet az adós sikeresen – a vállalt kötelezettségével – teljesíti, úgy a fennmaradt tartozásai alól szabadul.

c) **Debt Management Arrangements (DMA):** a törvény által lehetővé tett harmadik eljárás azok számára biztosíthat megoldást, akik rendszeres többletjövedelemmel rendelkeznek, és ezt a többletjövedelmet a tartozásaik rendezésére fordíthatják.

Ebben az esetben az adósságokat akként ütemezik át, hogy a havi fizetendő összegeket megállapítják és rögzítik, valamint egy adósságrendező cég közbeiktatásával a hitelezők közvetlen kielégítést nyernek az adós által teljesített összegekből.

Ebben az esetben az adós vagyonának értékesítése nem történik meg. Tulajdonképpen ez az eset nem más, mint az adós és hitelező közti adósságállomány törlesztésének átütemezése, aminek vonatkozásában kötelezettség elengedéséről nem beszélhetünk. A DMA szabályozása a jogban éppen ezért a legenyhébb eljárás az összes eljárás közül.

d) **Bankruptcy:** azaz csődeljárás. A csődeljárás akkor kerül alkalmazásra, illetve akkor kezdeményezhető, ha az IVA pontban megjelölt eljárás nem vezetett eredményre. Ezt

az eljárást az adós, egy vagy több hitelező, és az IVA eljárás fizetéseképtelenségi szakértője kezdeményezheti. Az adós abban az esetben kérelmezheti a csődeljárás lefolytatását, ha a fizetéseképtelensége már fennáll. Ez gyakorlatilag egy teljes csődeljárás. A csődeljárás megnyitására szintén a bíróság jogosult, aki egyúttal vagyonfelügyelőt rendel ki. Az adós köteles a vagyonfelügyelővel együttműködni, és vagyonáról részletes tájékoztatást adni a vagyonfelügyelő részére.

A helyi bíróság illetékes a leadott csődeljárásra vonatkozó kérelem elbírálására, melyet rövid – akár egy napos határidővel – bírál el a bíróság.

Az eljárás díjköteles, amely illeték adós részéről 345 Font, a hitelező részéről pedig 415 Font, amely összegek letétbe kerülnek a bíróságon, továbbá az eljárás illetéke 150 Font. A kérelemhez az adósnak szükséges továbbá csatolnia egy részletes listát a vagyontárgyairól.

A hitelező abban az esetben kérelmezheti az eljárás megindítását, ha követelése legalább 750 Font értékű, és az adós nem képes – vagy előre láthatólag a jövőben nem lesz képes – adósságát megfelelően törleszteni, azonban az adós nem fordult még bírósághoz a fizetési felszólítás kézhezvételét követően.

Nem minden esetben szükséges az eljárás megindításához, hogy a törlesztés esedékessége lejárt legyen. További feltétel, hogy amennyiben a hitelező követelése zálogjoggal van biztosítva, úgy a hitelező kész legyen csődeljárás esetén lemondani a zálogjogáról, vagy pedig, hogy a zálogtárgy értéke alulmúlja a fennálló követelésének nagyságát. Utóbbi esetben a hitelezőnek a csődeljárásra vonatkozó kérelmét a zálogtárggyal nem fedezett követelés részre szükséges benyújtania.

Az adóst az angol jog akkor tekinti fizetéseképtelennek, ha a vele szemben fennálló követelés hitelezője a jogszabályban előírt formanyomtatvány felhasználásával felszólította a teljesítésre, azonban az adós nem teljesített, nem adott biztosítékot és nem kötött egyezséget a hitelezővel és bírósághoz sem fordult a követelés vitatása érdekében.

Az adós akkor tekinthető továbbá előreláthatólag fizetéseképtelennek, ha a hitelezője a jogszabályi formanyomtatvány felhasználásával felszólította a jövőbeli követelés lejáratkori teljesítésre, jelezve, hogy nem tartja képesnek a fizetésre az adóst, és az adós nem valószínűsítette a hitelezője felé jövőbeli fizetőképességét és bírósághoz sem fordult a követelés vitatása érdekében.

A bíróság a kérelem alapján vagy elutasítja a csődeljárásra vonatkozó kérelmet, vagy csődnyitást rendel el a csődeljárás lefolytatásának elhatározásával, vagy kijelölhet egy fizetéseképtelenségi szakértőt az eljárás IVA szerinti lefolytatására, ha úgy látja, hogy az adós problémájának kezelésére az jobb megoldás lenne.

Abban az esetben, ha a bíróság a csődnyitás elrendelése mellett döntött, köteles egy vagyonfelügyelőt kijelölni. Ez a személy lehet egy magánszektorból érkező szakértő, vagy pedig a Fizetéseképtelenségi Szolgálat (Insolvency Service) kijelölt köztisztviselője.

Az eljárás megindításával a vagyonfelügyelő átveszi az adós vagyona feletti rendelkezés jogát, ideértve ebbe a vagyontárgyakat az összes – adós birtokában lévő – ingatlant is. Az adós azokat a tárgyakat tarthatja meg, amelyek megélhetéséhez elengedhetetlenek, valamint a foglalkozásának üzéséhez szükségesek.

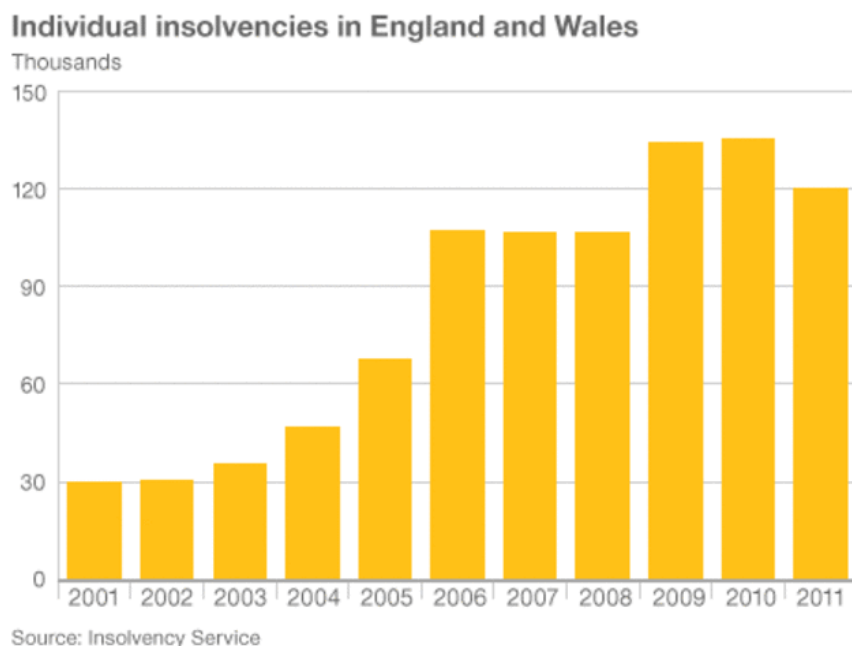
Az adós köteles részletesen tájékoztatni a vagyonfelügyelőt aktuális vagyoni helyzetéről valamint az ezt érintő jövőbeni változásokat is köteles a tudtára hozni. Amennyiben az adós jövedelme meghaladja a saját és családja alapvető szükségleteinek kielégítéséhez elegendő szintet, az e feletti részt a hatóság a csődvagyonba helyezheti, ami pedig a hitelezők követeléseinek kielégítésére szolgál. Erre az adós maximálisan három éves időintervallumban kötelezhető.

Az adósságok alóli mentesüléshez szükséges időtartam egy év, melyet a bíróság meghosszabbíthat maximum kettő további évvel, viszont ezzel csak akkor élhet a bíróság, ha az adós részéről a csődeljárás során kötelezettségszegést állapít meg. A mentesülés azonban nem jelenti egyértelműen az eljárás automatikus befejezését, csupán arról van szó, hogy az ezt követően megszerzett vagyonelemek nem kerülnek bele a csődvagyonba. A mentesítő határozat kiadásakor a csődvagyonban található, de még nem értékesített vagyon a továbbiakban is a vagyonfelügyelő kezelésében marad és vagyonfelügyelő rendelkezik ezeknek sorsáról.

Azokban az esetekben nem adható mentesülés az adós részére, ha a kötelezettség büntetőjárásban kiszabott pénzbüntetésből vagy pedig diákhitel tartozásból származik. A mentesítést követő 2-15 évben a bíróságnak jogában áll különböző, az adóst korlátozó határozatokat hozni, ha az adós felelőtlen magatartásával maga idézte elő fizetéseképtelenségét, vagy pedig a csődeljárás során nem megfelelő magatartást tanúsított (vagyonelemeket titkolt el, mentett ki, stb.). A korlátozó határozatok egy

online lekérdezhető, mindenki számára hozzáférhető rendszerbe kerülnek rögzítésre, amelyek megszegés az adós büntetőjogi felelősségre vonását eredményezi.

1. ábra¹

Az 1. számú ábra az angliai magáncsöd eljárások számát szemlélteti Anglia és Wales területén 2001 és 2011 között. Megfigyelhető, hogy a 2008-as gazdasági világválság hatására emelkedett az eljárások száma, de 2011 ez a szám már csökkent.

3 Írország

Írország számára a gazdasági világválság idején kötött IMF és Európai Központi Bank pénzügyi megállapodások írták elő, hogy rövid határidőn belül vezesse be a magáncsöd szabályozását. Más országokhoz hasonlóan (balti államok például) a magáncsöd szabályozás kidolgozásában az IMF szakemberei Írország segítségére voltak.

A magánszemélyeket illető szabályozás lehetőséget ad az adósnak és a hitelezőnek a bíróságon kívüli megegyezésre. Ezt az eljárást az egyik fizetéseképtelenségi szolgálat felügyeli, egyfajta vagyonszelőző szerepkörben.

A mentesítési eljárások három különböző formáját ismeri az ír magáncsöd törvény:

¹ Forrás: http://ichef.bbc.co.uk/news/624/media/images/58274000/gif/58274783_insolvencies_464.gif

a.) **Debt Relief Notice (DRN):** teljes mértékben elengedi a hitelező azon adós DRN keretében lefektetett terheit, amely nem biztosított hitelek értéke nem éri el EUR 20.000 összeget, valamint az adósnak nincsen jelzáloghitele vagy saját ingatlana illetve nagyobb vagyona, továbbá várhatóan nem javul az adós anyagi helyzete a következő három évben, és EUR 60 vagy annál kevesebb összeg maradna az adós részére a megélhetési kiadások után havonta. A DRN keretébe bevonható hitelnek számít például a hitelkártya számlán felhalmozott vagy a közüzemi számlatartozás.

A DRN mentesítési folyamat három évig tart, ez idő alatt egy kirendelt hivatalos közvetítő segítkezik (Approved Intermediary) az adósnak a pénzügyi helyzete rendezésében. Ezen eljárás csak egyszer igényelhető.

A sikeres három éves megfigyelési periódus végén az adós a DRN folyamat során megnevezett hitelek alól teljes felmentést kap.

A DRN folyamatban résztvevő adósok adatai egy nyilvánosan közzétett listában szerepelnek, amely listából az adatok a három éves sikeres megfigyelési periódus utáni teljes tartozás felmentésével vagy a tartozások 50%-ának megfizetésével kerülnek törlésre. A DRN listán szereplő adósok kisebb eséllyel jutnak későbbiekben más hitelekhez.

b.) **Debt Settlement Agreement (DSA):** ez a fajta tartozás könnyítési módszer a hitelező és az adós közötti szerződésen alapszik, ahol az adóst egy hivatalos képviselő segíti a folyamat során (Personal Insolvency Practitioner). Jelen esetben is a nem biztosított hitelek kiegyenlítésére ad megoldást ez az eljárás, amelynek tárgya leginkább a személyi és üzleti kölcsönökre, hitelkártya tartozásra vonatkozik, ahol valószínűsíthető, hogy öt év alatt az adós fizetése képtelenné válna. A DSA-ban lefektetett tartozás visszafizetési kötelezettség öt évig tart (meghosszabbítható egy évvel) és a határidő végén a DSA-ban meghatározott tartozásokat elengedi a hitelező. A DSA szintén egyszer vehető igénybe, és a feltételeket úgy kell kialakítani, hogy a hitelezők többsége szavazatukkal érvényesíthessék akaratukat egy előre megszervezett egyezségi gyűlésen, mely döntést az adós és a bíróság is jóváhagy.

DSA folyamatban résztvevő adós adatai, illetve a megkötött egyezés feltételei szintén szerepelnek egy nyilvánosan elérhető adatbázisban, amiből az egyezés sikeres teljesítése után három hónappal az adatok törlésre kerülnek.

c.) **Personel Insolvency Arrangement (PIA):** a harmadik mentesítési eljárás a legtagabb az összes megoldás magáncsőd eljárás közül, mivel a biztosított és a nem biztosított

hitelekre is megoldást nyújt feltéve, hogy a biztosított hitel összege nem haladja meg a EUR 3.000.000 összeget, illetve valószínűsíthető, hogy öt év alatt az adós fizetéseképtelenné válik, és az adós elsődleges lakóhelye is jelzáloghitellel terhelt.

Az adós ezen eljárás esetében megbíz egy kijelölt hivatalos szakértőt (Personal Insolvency Practitioner), aki a segít felmérni a tartozások mértékét, szerződéseket és a találkozók, egyeztetéseket megszervezi. DSA-hoz hasonlóan találkozókon a biztosított és nem biztosított hitelek értéknek 50-50%-ában kell a hitelezőknek jelen lenniük és minőségi többséggel dönteniük a PIA egyezséggel kapcsolatban, melyet a bíróság jóváhagy. A PIA eljárást is egyszer lehet igényelni, és hat évig tart (egy év hosszabbítási lehetőséggel), melynek végén az adós mentesül a nem biztosított hitelek alól, míg a biztosított hitelek átstrukturálásra kerülnek.

A PIA folyamatban résztvevő adós személyes és szerződéses adatai is rögzítésre kerülnek egy nyilvános adatbázisban, melyek a DSA-hoz hasonlóan sikeres teljesítést követően három hónappal törlődnek.

A mentesítési eljárás abban nyújt segítséget, hogy olyan mértékű visszafizetési kötelezettséget ír elő az adós részére, melyet az adós képes teljesíteni egy bizonyos szintű életszínvonal fenntartása mellett is.

Az adósságrendezési eljárásokkal kapcsolatos adatbázist az Insolvency Services of Ireland üzemelteti, illetve képviselőikön vagy megbízottjain keresztül felügyeli az eljárási folyamatokat illetve az esetleges találkozók, továbbá koordinálja, hogy a három eljárási forma közül, melyiket mikor lehet igénybe venni.

Az egyezés megkötését követően rugalmasan alakíthatóak az egyezés feltételi az adós anyagi helyzetének változását követően. Az adósságrendezési eljárásban való részvétel feltétele, hogy az adós jóhiszemű legyen, minden releváns adatot közöljön, amely adatok a valóságnak megfeleljenek (ellenkező esetben megszüntetik a mentesítési eljárást).

Fizetési könnyítés nem adható tartásdíjra, bűncselekmény elkövetése illetve csalásban való részvétel miatt kiszabott büntetésre.

Az, hogy melyik adósságrendezési eljárás a legmegfelelőbb, az többek között függ:

- I. a tartozás mértékétől;
- II. a tartozás típusától;

- III. az adós bevételeitől;
 IV. és a meglévő vagyontól.

A három módszer összehasonlítását szolgálja az alábbi ábra².

Eljárás	Tartozás típusa	Bevétel	Vagyon	Közvetítő
DRN	EUR 20.000 alatt	havi EUR 60 alatt*	maximum EUR 400	Approved Intermediary (hiteles közvetítő)
DSA	nem biztosított hitelek	nincs maximum	nincs maximum	Personal Insolvency Practitioner (hiteles képviselő)
PIA	biztosított** és nem biztosított hitelek	nincs maximum	nincs maximum	Personal Insolvency Practitioner (hiteles képviselő)
Csőd eljárás	EUR 20.000 összeget meghaladó biztosított és nem biztosított hitelek	nincs maximum	nincs maximum	nincs előírás, de érdemes jogi képviselőt keresni

1. táblázat

*miután levonásra kerültek az alapvető kiadások

** biztosított hitelek nem érik el az EUR 3M összeget

4 Skócia

Skót kormány egy úgynevezett **Debt Arrangement Scheme** (DAS) eljárás erejében 2004 óta nyújt fizetési könnyítést mindazon személyeknek, akik több tartozás felhalmozásával fizetéseképtelenné váltak. Az eljárás mai formáját 2011-ben véglegesítették, amely pénzügyi tervezési segítséget nyújt az adósnak, hogy az visszafizethesse tartozását a hitelezőnek, miközben védelmet élvez a hitelezőktől (2013 óta van lehetőség a kamatok befagyasztására). Házas- vagy élettársak esetében kérvényezhető továbbá az együttes DAS tartozás könnyítés is.

² Forrás: https://www.isi.gov.ie/en/ISI/Pages/Debt_solutions, Letöltés dátuma: 2015.05.15.

Továbbá a DAS keretében kérvényezhető fizetés kötelezettség szüneteltetése is hat hónapig, amennyiben az adós munkanélküli, szülési vagy betegszabadságát tölti, illetve házastársától válik, vagy elhalálozott az a személy, akivel megosztotta az eddigi kötelezettségeket.

A DAS keretében az adós egy olyan programhoz (DPP – Debt Payment Program – Adósságrendezési Program) csatlakozhat, ahol egy adminisztrátor segít az eljárás lefolytatásában. Maga az eljárás addig tart, ameddig az adós képes visszafizetni a DPP-ben lefektetett tartozását a hitelezőknek. Az eljárás alatt minden kamat befagyasztásra kerül, így a hitelezők nem indíthatnak intézkedést a hitelessel szemben a DAS regisztráció után hat hétig.

Az adós adatai a DAS adatbázisban kerülnek rögzítésre.

Az adós a program keretében megbízhat egy engedélyezett pénzügyi tanácsadót, a program sikeres lebonyolítása érdekében.

DPP-re évente egyszer lehet jelentkezni, amely eljárás során a DAS adminisztrátor 2% jutalékot, a fizetéselosztó pedig maximum 8%-ot kap az rendezett adósság összegéből. Az eljárás végén a hitelezőknek minimum a hitelek 90%-a kerül visszafizetésre.

A DAS program résztvevői: adós, DAS engedélyes pénzügyi tanácsadó, hitelező, DAS adminisztrátor és fizetési disztribútor.

A DPP eljárásban való részvételhez az adósnak a következő feltételeket kell teljesítenie:

- ez első fizetési kötelezettségének a jóváhagyás után egy hónapon belül eleget kell tennie;
- minden fizetési kötelezettségének fizetési határidőn belül eleget kell tennie;
- az adósnak a hitelezők felé csak a programban lefektetett fizetési kötelezettsége van;
- adós nem vehet fel hitelt a DAS adminisztrátor hozzájárulása nélkül;
- kérés esetén tíz napon belül információt szolgáltat a pénzügyi tanácsadónak vagy DAS adminisztrátornak;
- minden jelentkezési és információs lapot köteles az adós kitölteni, ami az előírásban szerepel;
- az adós minden adó és járulék bevallási és fizetési kötelezettségének időben eleget tesz;

- azonnal értesíti az adós a DAS adminisztrátort, amint a pénzügyi tanácsadó nem az adós nevében jár el.

A DPP keretében előfordul, hogy az adóst az adminisztrátor vagy a pénzügyi tanácsadója felkéri egy vagyontárgy eladására, ezáltal is segítve a magánszemély pénzügyi helyzetét.

Amennyiben a DPP eljárás jóváhagyásra kerül, a kötelezettségek törlesztésére a megadott határidőben van lehetőség. A fizetés egy engedélyes fizetési disztribútoron keresztül történik a hitelezők felé. Az adminisztrátor vagy a pénzügyi képviselő veszi fel a kapcsolatot a pénzügyi disztribútorral, hogy elkezdődjék a tartozás visszafizetése a DPP kezdetekor. A DPP eljáráshoz a hitelezőknek is szükséges a hozzájárulásuk (illetve a hozzájárulást megadottnak kell tekinteni, amennyiben nem élnek az elutasítás jogukkal huszonegy napon belül).

A DPP jóváhagyása után a hitelezőknek:

- kötelező minden tervezett végrehajtási intézkedést felfüggeszteni;
- kötelező minden adóssal folytatott fizetési felszólításra irányuló párbeszédet beszüntetni;
- tilos megkísérelni az adóst meggyőzni a programból való kiszállásról, illetve a programban lefektetett összeg felüli fizetést kérelmezni;
- kötelező megfelelő információval ellátni a DPP munkatársait kérés esetén.

Amennyiben az adós pénzügyi körülményei megváltoznak és az előre meghatározott fizetési kötelezettségének nem tud eleget tenni vagy magasabb fizetési sávot engedhet meg magának, lehetősége nyílik a DPP változtatására.

Egy átlagos DPP nyolc éven át is eltarthat, éppen ezért fontos a változtatási kérelemre való lehetőség. Többféle változtatásra van lehetőség a DPP keretében:

- a fizetendő összeg növelése a hitelezők felé;
- a fizetendő összeg csökkentése a hitelezők felé;
- DPP határidejének lerövidítése;
- DPP határidejének meghosszabbítása;
- más egyéb feltétel hozzáadása a DPP-hez.

A DAS adminisztrátor csak akkor engedélyezi változtatást, amennyiben a) minden fél beleegyezik a DPP változtatásba, vagy b) a hitelezők fizetési követelése növelhető, vagy c) a

DPP megkötésének időpontjában nem volt előrelátható bizonyos kötelezettség, vagy d) sürgős pénzügyi segítségre van szüksége az adósnak (temetési költségek) vagy e) az adósnak hat hónapos fizetési kötelezettség szüneteltetést hagytak jóvá. Az adminisztrátornak minden esetben írásban kell értesíteni az érintett feleket a változtatásokról.

Akkor tekinthető a DPP fizetési könnyítési eljárás befejezettnek, amennyiben a DPP-ben meghatározott fizetési kötelezettségének az adós eleget tett akár az előre meghatározott részletekben vagy egy összegben kielégítve. Ekkor az adós nem felel semmilyen DPP-ben szereplő tartozás kamatáért és a DAS adatbázisból az adatai törlésre kerülnek.

Fizetés könnyítésként lehetőség van Skóciában még az úgy nevezett **Trust Deeds** eljárásra, melynek két fajtája az önkéntes és a védett vagyonkezelés. Mielőtt a vagyonkezelési szerződés megkötésre kerül az adós és a megbízottja megegyeznek, mekkora összeget tud az adós hetente a hitelezőknek visszafizetni.

- a.) **Önkéntes vagyonkezelés (Voluntary Trust Deed):** egy olyan megegyezésen alapuló szerződés, melyet az adós közvetlenül a hitelezőkkel köt, a kötelezettség teljes vagy részleges visszafizetéséről. A vagyonkezelési eljárás keretében az adós rendelkezésre bocsát bizonyos vagyontárgyakat egy megbízottnak (minősített csődüggyvéd), aki a vagyontárgyak eladásából elégíti ki a hitelezőkkel szembeni kötelezettséget. A vagyonkezelési eljárás általában négy évet vesz igénybe. Az önkéntes vagyonkezelés nem kötelező érvényű, amint szerződésben foglalva kötelező érvényt kap, akkor védett vagyonkezelésnek nevezik.
- b.) **Védett vagyonkezelési eljárás (Protected Trust Deed):** kötelező érvénnyel bír a hitelezők felé, azonban a megbízottnak a hitelezők többségi jóváhagyására van szükség (hitelezők, akik a teljes hitel két harmadáért felelős részét kiteszik) mielőtt az eljárást „védettnek” nyilváníthatják. Amennyiben az adós teljesíti a védett vagyonkezelésben lefektetett feltételeket, a hitelező nem indíthat semmilyen behajtási intézkedést az adós ellen. Az eljárás védelmet nyújt az adósnak a Trust Deed-ben foglalt kötelezettségeivel szemben. Az eljárásban való részvétel egyik feltétele, hogy legalább 5.000 Font összegű tartozást halmozzon fel az adós. Mielőtt az adós aláírja védett vagyonkezelési eljárást a megbízottnak kötelessége az adóst tájékoztatni más tartozás mentesítési eljárásokról is, mivel ezen eljárás aláírása komoly lépésnek számít.

A 2015 első negyedéves statisztikai adatok alapján a DAS eljárásban résztvevő adósok összesen 8,6 millió Font összeget fizettek vissza, ami 5,6 %-os növekedést jelent a megelőző negyedévben, és 23,2 %-kal több, mint egy évvel ezelőtt.

Negyedévente visszafizetett DAS

Pénzügyi év	2013-14				2014-15	Százalékos változás	
						2014-15 Q1 időszak	
Negyedév	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	2013-14 Q4	2013-14 Q1
Visszafizetett tartozás	£7.0 m	£7.2 m	£7.7 m	£8.1 m	£8.6 m	5.6%	23.2%

2. táblázat³

5 Ausztria (Privatkonkurs/Konkursordnung)

Ausztriában 1995 januárjában került bevezetésre a magánszemélyek csődeljárása. Ezen eljárás bevezetése előtt is biztosított volt Ausztriában a bíróság előtti egyezségkötés, azonban ezek az eljárások túl nagy sikerre nem vezettek, mert a hitelezők az egyezségi javaslatokat 50%-os arányban elutasították. Ez az arány a várakozások ellenére nem változott.

A bíróságon kívüli egyezségek létrehozására irányuló folyamatban az adósságrendezési tanácsadói irodák működnek közre, mely irodákat a tartományok és a szövetségi kormányzat, valamint a helyi önkormányzat tartja fenn.

A folyamat tulajdonképpen öt különböző pilléren nyugszik, amelyek nem követik feltétlenül egymást, használatuknak szükségességét az adós és a hitelező döntései is befolyásolják.

- 1) Első lépésként a felek **bíróságon kívüli csődegyezsége** tesznek kísérletet.
- 2) A **bírósági csődeljárás** megnyitása a következő lépcső akkor, ha a bíróságon kívüli eljárás nem hozta meg a várt eredményt. Ez akként történik, hogy az adós a területi bíróságon csődnyitási kérelmet terjeszt elő. Erre akkor van lehetősége, ha i) fennáll a

³ <http://www.aib.gov.uk/scottish-insolvency-statistics-2014-15-quarter-1-release>

fizetéseképtelenség ténye, és ii) a bíróságon kívüli egyezséget megkísérelte megkötni hitelezőjével, valamint iii) teljes vagyona nem fedezi hátramaradó hiteltartozását.

Ha az előbbi három feltétel is teljesül, akkor az adósnak lehetősége van egy ajánlatot benyújtani a bíróság számára, melyben egy két éves vagy egy öt éves periódusra vállal kötelezettséget. Előbbi esetében a kötelezettségének 20%-át, míg az utóbbinál a hitel 30%-át szükséges törlesztenie. Ez az ajánlat azonban csak akkor kerülhet elfogadásra, ha a hitelezők legalább 50%-ban elfogadják és azok, akik az elfogadásra szavaznak a tartozás több mint háromnegyedét birtokolják. Ha ez a folyamat sikeresen lezajlik, akkor kényszeregyezés jön létre.

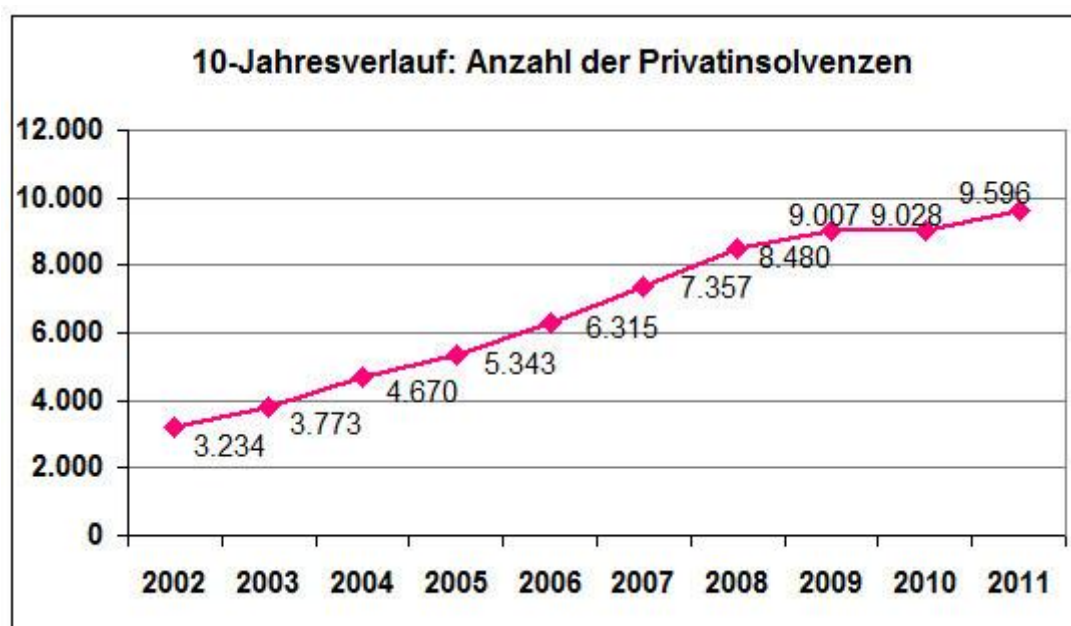
- 3) Megegyezés esetén az adós vagyonának értékesítésére nem kerül sor. Mivel azonban ehhez a hitelezői állomány túlnyomó részének és az adósnak a megegyezése szükséges, a gyakorlatban az esetek nagy százaléka a második szakasz eredménytelenségét hozza, ami miatt az adós **vagyontárgyainak értékesítése** a következő szükségszerű lépés. A befolyt bevételből a hitelezők követelését csökkentik.
- 4) Az adósnak – maximum hét éves periódust átölelő – **fizetési ütemtervet** kell kidolgoznia, viszont az előbbiekhöz hasonló minimális törlesztési arány nincs meghatározva a törvényben. A hitelezők egyszerű többségének elfogadása szükséges ennek érvényesítéséhez.
- 5) A fizetési ütemterv elfogadása esetén a **fennmaradó tartozás elengedésre** kerül, elutasítása esetén **„lefölözési eljárás”** következik, melynek elindítását az adósnak szükséges kérelmeznie a bíróságon. Az ezt követő időszakban az adós vagyonának egy részét a vagyongondnok a hitelezők között felosztja. Ez alatt az időtartam alatt az adósrészére biztosítani kell a létminimumon történő megélhetést.

A periódus háromtól hét évig terjedhet, attól függően, hogy az adós a korábbi vagyontárgyainak értékesítéséből és a lefölözésből származó visszafizetései után a követelések mekkora részét teljesítette. Ha a harmadik év után a követelések 50%-ka már kiegyenlítésre került, akkor a további fennmaradó tartozását elengedik.

A három-hét éves időtartam alatt az adósnak olyan tevékenységet kell folytatnia, miből jövedelme származik, vagy ha munkanélküli, akkor mindent meg kell tennie annak érdekében, hogy munkát találjon és semmilyen állásajánlatot nem utasíthat vissza. Az adós nem titkolhatja el jövedelmét ezen időszak alatt, valamint az örökölt és ajándékozás során szerzett vagyon felét köteles a vagyonkezelőjének átadni.

Ha a hetedik év után az adósság 10%-ka ki lett egyenlítve, akkor ugyancsak lehetőség van a további terhek elengedésére. A 10%-os határt el nem érő adósok esetében a bíróság három évvel meghosszabbíthatja az eljárást, vagy pedig az adós magatartását figyelembe véve méltányossági alapon elengedheti a fennmaradó tartozást.

Az eljárás feltétele az adós mindenkori tisztességes és jóhiszemű magatartása az eljárás folyamán.

2. ábra⁴

A 2. számú megfigyelhető a magáncsödeljárások számának alakulása a 2002-2011-es időszakban, és ahogy a diagramról jól leolvasható egyenletes ütemű, konstans emelkedés figyelhető meg az osztrák eljárások számában.

6 Németország (Insolvenzordnung)

A német jogrendben a magáncsöd intézménye 1999. január 1-től él – az előbbieken már részletezett Osztrák modellhez hasonlóan – a csödtöt jelentő magánszemélyek esetében a fizetési ütemterv készítésére és megvalósításán keresztül a tartozás állományának felszámolására helyezi a hangsúlyt.

⁴ Forrás: http://www.die-wirtschaft.at/bilder/d154/ksv_privatinsolvenzen.jpg

Az eljárás célja, hogy a lehető legteljesebb mértékben biztosítson kielégítést a hitelezőknek akként, hogy az adós számára is megadja a lehetőséget – a fizetési könnyítés eszközét alkalmazva – az pénzügyi újrakezdéshez.

A magánszemélyek fizetéseképtelenségi eljárását aszerint, hogy ki a kezdeményező fél két típusra lehet osztani, ugyanis mind a hitelező, mind az adós indítványozhatja az Németországban.

Hitelezői eljárás

Hitelezői kérelem esetében a hitelezőnek dokumentumokkal kell igazolnia a követelését valamint azt, hogy az adós annak megfizetésére képtelen, a törlesztést a megadott határidőn belül nem tudta (és azóta sem tudja) teljesíteni.

A hitelező igény csupán arra irányulhat, hogy az adós vagyonának felosztásával a hitelező fennálló követelését kielégítést nyerjen.

A hitelező által kezdeményezett eljárás esetén az adósnak is lehetősége van kérelmet ún. „ellen kérelmet” benyújtani. Ennek határideje a hitelező kérelmének beadásától számítva három hónap. Ebben a periódusban a hitelező kérelmével kapcsolatos döntéshozás fel van függesztve.

Mindezen idő alatt az adós magánszemély megkísérelheti a bíróságon kívüli egyezséget a hitelezőivel. Ha a bíróságon kívüli egyezkedés lehetőségével nem él, akkor a bíróság a hitelező által benyújtott kérelem elfogadása után csak az egyszerűsített csődeljárás folyamatát alkalmazhatja, és az adósnak nem nyílhat lehetősége fizetéseképtelenségi kérelmet beadnia. Ezen utóbbi intézkedésből is látszik, hogy a német modell sokkal inkább reméli a bíróságon kívüli megegyezést, valamint, hogy nem minden eset kerül feltétlenül az eljáró bíróság elé.

A gyakorlatban mindemellett – nem gyakran – előfordul a bíróságon kívüli egyezés sikeres megkötése, hiszen egyik fél számára sem a bírósági eljárás a legoptimálisabb megoldás.

Adósi eljárás

Az adós által kezdeményezett eljárásnak – a fenti hitelező által kezdeményezett eljáráshoz képest – összetettebb, négy szakaszát különbözteti meg a jogszabály, amelyek közül egy előfeltételnek tekinthető tulajdonképpen így „3+1”-ként is értelmezhető.

Az eljárás megelőző szakaszának tekinthető rész tulajdonképpen a már fentiekben említett *bíróságon kívüli egyezkedésről* szól. Ha az adós megkísérelte az egyezséget megkötni a hitelezőivel, viszont nem került sor megegyezésre, akkor ezt követheti a **bírósági egyezkedés** szakasza. Itt tulajdonképpen a bíróság felügyelete mellett próbálhat meg az adós és a hitelezők megegyezni az adósságrendezési tervről. Ennek eredménytelensége esetén folytatják le az **egyszerűsített csődeljárást**.

A csődeljárás lefolytatása után veheti kezdetét az utolsó, negyedik szakasz, aminek középpontjában pedig a fennmaradó adósságok **elengedésének** lehetősége fog állni. Ez a folyamat nem követi automatikusan a megelőzőeket, az adós kérelme szükséges hozzá, hogy elkerülhesse a még fennálló kötelezettségének megtérítését.

A tanulmány következő része ennek a négy folyamatrésznek a felépítését fogja részletesebben taglalni.

a) Bíróságon kívüli megegyezés szakasza

A folyamat első szakasza, mely során a hitelező és az adós megpróbál bíróságon kívül megegyezni. Ha az adós a későbbiekben kérelmezni szeretné a bíróságon, hogy fennálló tartozását a hitelezőivel közösen megállapított adósságrendezési ütemterv alapján törleszthesse, akkor nem kikerülhető az eljárás ezen szakasza, mivel az adósnak a sikertelen egyezkedést követően az egyszerűsített csődeljárásban leírtak szerint kell tartozását megfizetnie. Az egyeztetéseket egy ügyvéd, vagy egy adósságrendezési tanácsadó felügyeletében kell lefolytatni, melyek során a feleknek adósságrendezési tervezetet kell készíteniük. Ezt az ütemtervet az összes hitelezőnek, kivétel nélkül el kell fogadni ahhoz, hogy a további bírósági szakasz ne váljon szükségszerűvé. Utóbbi kritérium miatt a gyakorlatban a legritkább esetekben kerül sor ilyen jellegű megállapodásra.

A bíróság előtti adósságrendezési eljárás kérelmezéséhez az adósnak igazolni kell – és ezt a kérelméhez csatolnia szükséges – hogy a megelőző időszakban kísérletet tett megállapodni – egyezséget kötni – a hitelezőkkel, viszont az nem vezetett eredményre.

b) Bírósági megegyezés szakasza az adósságrendezési tervről

Ezen szakasz megkezdésének első előfeltétele, hogy az adós csatolja kérelméhez a bíróságon kívüli megegyezés szándékáról kiállított igazolást. E mellett szükséges benyújtania egy adósságrendezési ütemterv tervezetét, amely alapján fennálló kötelezettségeit (teljes egészét, vagy egy bizonyos hányadát) törleszteni szándékozik a jövőben. Az eljárás folytatásához szükséges harmadik dokumentum egy részletező lista, hogy az adós milyen vagyonelemekkel rendelkezik jelen pillanatban, mekkora a jövedelme van, továbbá fel kell sorolnia a hitelezők teljes listáját és követeléseik nagyságát.

Abban az esetben kérelmezheti az adós az eljárás lefolytatását, ha fizetéseképtelensége bizonyíthatóan fennáll, vagy pedig a jövőben minden valószínűség szerint be fog következni.

Fizetéseképtelennek tekinthető az adós, ha az esedékes tartozásait nem képes megfizetni hitelezői számára. Az adóst fenyegető fizetéseképtelenség abban az esetben állapítható meg ha az adós előreláthatólag nem fogja tudni megfizetni tartozásait a hitelezők felé. Jövőbeni fizetéseképtelenségre hivatkozva csak az adós kérelmezheti az eljárás megindítását, erre a hitelezők nem jogosultak.

Az eljárás további kritériuma, hogy az adósnak magánszemélynek kell lenni, vagy pedig olyan természetes személynek, akinek önálló gazdasági tevékenységeiből származó jövedelmei tisztázottak, nem áll peres eljárás alatt, nincs vele szemben fennálló – nem teljesített – munkabér követelés.

Amennyiben az adós nem tart igényt a fennmaradó hitelterhének elengedésére, akkor az erről szóló nyilatkozatot is a folyamat e szakaszának elején köteles a bíróság részére átadni.

Miután az előbb bemutatott dokumentumok befogadásra kerültek a bíróságon, a bíróság köteles értesíteni az adós által felsorolt hitelezőket az eljárás megindításáról valamint betekintést engedni az adós által leadott dokumentációba, így az adós vagyoni helyzetét bemutató dokumentumba is.

A hitelezőknek a kiértékeléstől számított egy hónapon belül lehetőségük van a hitelezőkkel kapcsolatos dokumentációt áttekinteni, kijavítani, kiegészíteni.

A hitelezők tovább megtekinthetik az adós által felvázolt adósságrendezési ütemtervet is, ami ellen kifogást emelhetnek, illetve azt jóváhagyhatják.

Az egyezség csak az adós által részletezett hitelezőkre terjed ki, ha az adós valamely hitelezője kimaradt az adós által rögzített hitelezői listából, úgy rá nem terjed ki az egyezség, így követelését érvényesíthető az adóssal szemben.

Amennyiben a hitelezők nem élnek észrevételezési lehetőségükkel az adósságrendezési tervvel kapcsolatosan a megadott határidőn belül, akkor a bíróság úgy tekintheti, hogy az adós tervezetét jóváhagyták vagy pedig a bíróságnak lehetősége van a nyilatkozatot nem tett hitelezők figyelmét felhívni a hiányosságra, amely alapján a hitelezők ennek a hiányosságnak a pótlását kérvényezhetik.

A bíróság jóváhagyásához nem szükséges jelen esetben (ellentétben a bíróságon kívüli egyezség esetével) a hitelezők teljes egyetértése, indokolt esetben akkor is engedélyezheti a bíróság az adós tervezetét, ha valamely hitelező kifogást emelt ellene. Viszont a bíróságnak ebben az esetben is be kell szereznie az adós hitelezői több, mint felének jóváhagyását.

A bíróságnak kötelessége elutasítani az adós kérelmét abban az esetben, ha valamelyik ajánlatot el nem fogadó hitelező bizonyítottan rosszabbul jár az adósságrendezési tervvel mint a többi hitelező, és a szabályozás további két szakasza (egyszerűsített csődeljárás, mentesítési eljárás) ezen hitelező számára előnyösebb lenne.

c) Egyszerűsített csődeljárási szakasz

Ha az adós hitelrendezési tervezetét a bíróság is elutasítja, akkor kezdetét veheti az egyszerűsített csődeljárás folyamata. A bíróság ebben az esetben egy csődbiztost rendel ki az adós mellé, aki felelős lesz az adós vagyontárgyainak értékesítéséért.

A vagyontárgyak értékesítéséből származó bevételt a hitelezők egyenlő arányú kártérítésére használják fel, viszont a peres eljárás költségeit ebből előbb levonják.

Ahogy már az elején kifejtettük a zálogjoggal terhelt vagyontárgyak kivételt képeznek az értékesítés alól, ezek felügyelete, értékesítése nem a csődbiztos feladata, hanem a zálogjogosulté, amelynek értékesítéséből származó bevételt a zálogjogosultnak nem kell a többi hitelezővel megosztania.

d) Mentésítési eljárás szakasza

Az egyszerűsített csődeljárást a legtöbb fizetésképtelen magánszemély azért kérelmezi, hogy lefolytatása után a tartozás egy részének visszafizetése alól mentesüljön.

Ennek igénybevételi szándékáról, valamint a jövedelmének végrehajtás alá vonható részéről való lemondásról köteles nyilatkozatot tenni és azt az eljárás második szakaszában a bíróság számára bemutatni.

A mentesítés tízévente csak egyszer kérhető és legfőbb kritériuma, hogy az adós alávesse magát egy hat éves időszakon át húzódó eljárásnak, amely során – az osztrák lefoglalási eljáráshoz hasonlóan – a jövedelmének bizonyos része felett egy kirendelt vagyonkezelő rendelkezik. Ezen felügyelt jövedelemrész a csődasszába kerül és a hitelezők javára kerül kifizetésre. Az adós ebben az időszakban a létminimum fenntartásához szükséges jövedelemrészt tarthatja csak meg.

A vagyonkezelőt a bíróság jelöli ki, de a hitelezőknek és az adósnak is lehetősége van javaslattal élni a vagyonkezelő személyével kapcsolatosan.

A bíróság a mentesítési eljárás kezdetén moratóriumot hirdet, azaz ezalatt a hitelezők nem kérhetnek végrehajtást az adós vagyonára.

A mentesítési eljárás alól kivételt képeznek – azok tekintetében a fizetési kötelezettsége az adósnak továbbra is fenn fog állni – a következő tételek:

- i) azok a kamatmentes kölcsönök, amelyeket az eljárás költségeinek fedezésére igényelt az adós a hitelezőtől;
- ii) büntetések és bírságok tartozása; az adós által szándékos károkozásból származó követelések, amennyiben azt a hitelező az eljárás kezdetén a bíróságon bejelentette.

Adósnak a hat éves periódusban, azon kívül, hogy átengedi jövedelmének egy részét, egyéb kötelezettségeket is vállalnia kell és egyéb kritériumoknak is meg kell feleljen, így:

- i) köteles jövedelem teremtő tevékenységet folytatni;
- ii) amennyiben munkanélküli, szükségszerű mindent megtennie annak érdekében, hogy munkát találjon és nem utasíthat vissza állásajánlatot;
- iii) az ajándékozás és öröklés címen szerzett vagyon felét köteles átengedni a vagyonkezelő számára;
- iv) tilos eltitkolnia bármilyen jövedelmét;
- v) bármilyen vagyontárgyat, amit a hitelezők kárpótlására kell fordítania a vagyonkezelő számára át kell, hogy adjon;
- vi) nem fizethet közvetlenül a hitelezőnek, valamint
- vii) nem tehet különbséget a hitelezői között egyéni döntése alapján;

viii) lakhelyét, tartózkodási helyét és munkahelyét érintő változtatásokat a vagyongondok tudomására kell hoznia.

Amennyiben az adós betartja a fenti előírásokat, úgy a hat éves periódus után a bíróság elengedheti a fennmaradó hiteltartozását.

Az így fennmaradó adósság csonka kötelemként azonban továbbra is fennmarad, azt önkéntesen bármikor teljesítheti, de a hitelezők ennek behajtását nem kényszeríthetik.

A bíróság a mentesítő eljárás lefolytatását megtagadhatja az adózótól a következő esetekben:

- a) az adós az eljárás időszakában nem megfelelő magatartását tanúsított, nem működött együtt az eljáró szervezettel, megszegte tájékoztatási kötelességét, esetleg eltitkolta vagyonának egy részét;
- b) az adós az eljárás megindítására vonatkozó kérelmének leadását megelőző tíz évben már részesült mentesítő eljárásban, vagy pedig a bíróság már ezt egyszer ugyancsak ebben a periódusban megtagadta tőle kötelezettségszegés vagy bűncselekmény végrehajtása miatt;
- c) ha az adós az elmúlt egy évben a hitelezők kárára, szándékosan és gondatlanul igényelt további kölcsönöket, vállalt egyéb kötelezettségeket esetleg indokolatlanul későn kezdeményezte maga ellen a csődeljárást;
- d) az fizetéseképtelen magánszemélyt bűncselekmény miatt elítélték;
- e) az adós a kérelem benyújtását megelőző három évben vagy a kérelem benyújtását követően valótlan tartalmú nyilatkozatot tett annak érdekében, hogy hitelhez jusson, vagy pedig hitel törlesztését elkerülje.

Mentesítés utólagos megtagadása akkor is előfordulhat, ha bíróság az eljárás lefolytatása után visszamenőleg valamilyen szabályszegést állapít meg az adós részéről. Ennek a feltétele, hogy a hitelező az eljárás lezárását követő egy éven a szabályszegést és a saját kárát – ami ebből kifolyólag őt érte – a bíróság számára bejelentse. A hitelező csak olyan szabályszegéseket kifogásolhat ilyenkor, amelyekre csak az ügy lezárása után derült fény.

7 Franciaország

A természetes személyek fizetéseképtelenségére vonatkozó szabályozás Franciaországban a fogyasztóvédelmi kódexben került lefektetésre. A magáncsőd jelenlegi szabályozása az első,

1989-ben létrehozott jogszabályhoz képest sok módosításon esett át, ami részben annak köszönhető, hogy a nyolcvanas évek végén megalkotott jogszabályok az azóta többszörösére emelkedett magáncsőd eljárások száma miatt részben elavulttá vált.

A Holland és Belga rendszerhez hasonlóan a francia is nagy hangsúlyt fektet az eladósodottság megelőzését támogató intézkedésekre. A rendszer sajátossága, hogy támogatja a bíróságon, vagy az azon kívüli megegyezéseket, a fizetési tervek kidolgozását és követését, viszont a mentesítés – a többi nemzethez képest sokkal – nehezebben érhető el. Ugyanakkor a magáncsőd szabályozása egyre nagyobb hangsúlyt helyez arra, hogy a csődeljáráson átesett magánszemélyeknek legyen esélyük visszakerülni a pénzügyi piacra.

A magáncsőd szabályozása két részre osztja a magáncsőd eljárást, így egy bíróságon kívüli eljárásra, valamint egy bíróság előtti eljárásra.

A bíróságon kívüli egyezség esetén az adósnak az eljárást egy a nemzeti bank által felügyelt megyei bizottságnál kell kezdeményeznie, amelyet követően adós egy központi, bármely hitelintézet számára hozzáférhető nyilvántartásba kerül be. Ez a központi nyilvántartást a Banque de France vezeti.

A Bizottság feladata, hogy úgy koordinálja a felek megegyezését, hogy az adós és a hitelező között egy mindkettejük által elfogadható megállapodás születhessen meg. A Bizottság dönt a magáncsőd eljárását megindító kérelem befogadásáról, valamint a Bizottság készíti el az egyezséghez szükséges ajánlást is. Fontos megjegyezni azonban, hogy a Bizottság fenti eljárása nem jelent azonnali fizetési moratóriumot az adós tartozásai tekintetében.

A Bizottságban több szervezet képviselteti magát. A Bizottság eljárásában kulcsszerepet tölt be a Bizottság titkára, mivel az ő feladata elkészíteni az adósságrendezési tervet. A Bizottság tagja továbbá a megyei prefektus, a nemzeti bank megbízottja, egy helyi képviselő, valamint a prefektus továbbá a prefektus által kinevezett jogász és egy szociális munkás is.

A folyamat a Bizottsághoz történő kérelem benyújtásával kezdődik, amely körülményről, mint az adós kérelmének elfogadásáról és ebből kifolyólag az eljárás megkezdéséről a Bizottság köteles írásban tájékoztatni a hitelezőket valamint az adóst is. Amennyiben a Bizottság az adós kérelmét az első alkalommal elutasítja, úgy a Bizottság nem köteles a

hitelezőket ez esetben értesíteni, de köteles biztosítani az adós részére a fellebbezés lehetőségét a Bizottság döntésével szemben.

Az eljárás elején a Bizottság köteles megvizsgálni, hogy az adós személye megfelel-e a jogszabályban leírtaknak így, hogy i) az adós magánszemély, Francia állampolgár vagy Franciaországban letelepedett külföldi magánszemély; ii) akinek Francia hitelintézettel szemben áll fenn tartozása; valamint hogy iii) valójában fennáll a fizetéseképtelenség ténye.

Fizetéseképtelenséget és az eladósodottságot a Bizottság akkor is megállapíthatja, ha az adós tulajdonában van lakóingatlan. Ezt a vagyonelemet a jogszabály alapvető szükségletként értelmezi a magáncsőd eljárás tekintetében, amely jelzáloggal terhelt lakóingatlant csak a Bizottság ajánlására lehet értékesíteni, annak érdekében, hogy a jelzálogot tulajdonló hitelintézet követelését csökkentsék.

A kérelem elbírálása a 90-es években akár hat hónapig is tarthatott, ez azonban az esetek számának ugrásszerű megnövekedése miatt a 2010-es reformok bevezetésekor a felére – három hónapra – csökkentet. A magáncsőd szabályozás – az eljárási határidők rövidítése mellett – 2010-ben több ponton is megváltozott. A változtatás az egyik lényeges pontja az volt, hogy az adós elleni végrehajtást a kérelme befogadásától kezdve (kivételt képez ez alól az az eset, ha nyomós indokokat lehet felsorolni a végrehajtás mielőbbi beszüntetése mellett, ebben az esetben a kérelem benyújtásának napjától szünetelnek az adóssal szembeni végrehajtási intézkedések) szüneteltetni lehessen.

A Bizottság titkára által megírt egyezségi terv tartalmazhat pontokat a tartozások átütemezésére, részleges vagy teljes elengedésére, kamatok vagy egyéb járulékok befagyasztására, a meglévő biztosíték cseréjére is. A terv maximum tíz éves időtartamra szólhat, és a Bizottságnak hat hónap áll rendelkezésre annak elkészítésére.

Ha az adósságrendezési terv elfogadásra kerül, az adós kérheti a Bizottságtól, hogy tegyen ajánlásokat a bíróságnak.

A jogszabályban foglaltak szerint az adós köteles az eljárás teljes időtartama alatt a szabályoknak megfelelően viselkedni, együttműködni a felügyeletet ellátó szervvel. Ha bármi

fajta kötelezettségzegést észlel a Bizottság (ez lehet akár a hitelezők és az adós oldaláról is) az eljárást azonnali hatállyal beszüntetheti, így a fizetési moratórium is megszűnhet. Erre tekintettel pedig az adósnak érdemes fokozottan figyelnie valamennyi szabály betartására, így különösen arra is, hogy minden vagyonelemét részletezve rögzítsen beadványában – amely az eljárásba történő bevonásuk révén segíti a fennálló tartozások kiegyenlítését –, vagy pedig hogy a Bizottság jóváhagyása nélkül ne bonyolódjon az eljárás időtartama alatt olyan jogügyletbe, amely rontaná az anyagi helyzetét.

Ha az adós helyzetét még nem találják helyrehozhatatlannak, de az adós vagyona csupán az adóssal szemben fennálló követelések egy részének kielégítésére elegendő, akkor lehetőség van több olyan eszközök alkalmazására is, amelyek segítséget jelenthetnek az adósság rendezésében. Ilyen eszköz lehet például adósságrendezési tervben foglalt hiteltörlesztési menetrend átütemezés, különböző mértékű kamatcsökkentések alkalmazása, esetleg a befizetések tőkerészbe (és nem a kamattartalomba) történő közvetlen beleszámításába és különböző más intézkedések, amik ha nem jelentenek megoldást, akkor a Bizottság tehet a bíróságnak ajánlást a moratórium legfeljebb két évig terjedő elrendelésére.

A moratórium végeztével a Bizottság újból meg kell, hogy vizsgálja adós vagyoni helyzetét. Ha a fizetőképesség helyreállt, újból hatályba léphet az adósságrendezési terv, ha a fizetőképesség nem állt helyre, akkor részleges adósság elengedés következhet be, amelyre csak nyolcévente egyszer kerülhet sor egy magánszemély esetében.

A Bizottság az ajánlás elkészítésekor figyelembe kell, hogy vegye, hogy az adós az eladósodottságát eredményező hitel felvételekor mennyire volt tisztában a hitelfelvétel kockázatával, valamint, hogy mennyire volt figyelmes és kockázatkerülő a magatartása a hitel fennállása alatt. A Bizottság továbbá figyelemmel lehet arra is, hogy az adós felelőtlensége, vagy más, neki fel nem róható körülmények vezettek az eladósodottság kialakulásához.

A Bizottság által készített ajánlással szemben a hitelezők és az adós is kifogással élhet, ha a közzétételét követő tizenöt napon belül fellebbeznek ellene.

Fellebbezés hiányában a bíróság átvizsgálhatja a Bizottság ajánlását és felülvizsgálhatja, hogy az adósnál valóban fennáll-e a fizetési képtelenség esete, továbbá felülvizsgálhatja a hitelezők követeléseit is.

PRP – bírósági eljárás

Amennyiben a Bizottság úgy dönt, hogy az adós pénzügyi helyzete helyrehozhatatlan, és nincs értelme tervet készíteni, valamint, hogy a két éves moratórium sem jelentene megoldást, úgy kezdeményezheti a PRP (Procédure de rétablissement personnel) eljárást.

Ez az eljárás csődnyitással kezdődik, amely automatikus moratóriumot jelent az adós fizetési kötelezettségei tekintetében, tehát követelések adóssal szemben nem érvényesíthetők, más részről pedig adós a saját vagyona felett sem rendelkezhet szabadon. Ha az adósnak nincs végrehajtás alá vonható vagyontárgya, a bíróság határozattal le is zárhatja az eljárást a nyitással egyidejűleg. Ha azonban az adósnak van végrehajtás alá vonható vagyontárgya, úgy a bíróság szakértőt jelöl ki, aki értékesíti az adós aktív és passzív vagyonát. Ez az eljárás gyakorlatilag az adós legutolsó lehetősége.

Amennyiben azonban bármilyen más adósságrendezésre van mód, akkor az ügy visszakerül a Bizottsághoz.

Elvileg nincs korlátozva, hogy az adós milyen gyakran veheti igénybe a PRP eljárását, de a “visszaeső kérelmezőket” a jóhiszeműség hiányára hivatkozva kiszűrik.

8 Belgium (Code judiciaire)

A belga rendszer a többi Benelux államéhoz és a franciához hasonlóan nagy hangsúlyt fektet a fizetési képtelenség megelőzésére. Azonban amennyiben mégis menthetetlenül eladósodik a magánszemély ezek az államok támogatják, hogy a felek a bíróságon kívül próbáljanak megegyezni, sőt intézményi háttérrel is biztosítanak ehhez. Ezekben a rendszerekben az adós ritkábban részesül mentesítésben, a bíróság a hosszabb távú fizetési ütemtervek kidolgozását és végrehajtását preferálja.

A természetes személyek adósságrendezési eljárásáról szóló törvényt 1998-ban fogadták el. Ez a jogszabály azon belgiumi lakóhellyel rendelkező – kereskedőnek nem minősülő – természetes személyekre tartalmaz előírást, akik tartósan képtelenek lejárt vagy lejáró adósságaik törlesztésére.

Az eljárás alól kivételt képeznek azok a természetes személyek, akiknek felelőssége bizonyíthatóan kimutatható a fizetéseképtelenség kialakulásban.

Több rendszerrel ellentétben itt a kérelmet csak az adós nyújthatja be a helyi bírósághoz, sőt erről a hitelezőket nem is értesítik. Az adós a kérelmében javaslatot tehet egy személyre, akit ő az eljárás során alkalmasnak tartana a közvetítői szerep ellátására. A bíróság ezt tudomásul veheti, kifogásolhatja, esetleg új biztost kereshet. A kinevezett személy számára nem kötelező a feladat elvállalása, indokolás nélkül visszautasíthatja a kinevezést.

A kérelem elfogadása után a bíróság hivatalosan értesíti a hitelezőket az eljárás megkezdéséről és egyúttal lehetőséget ad rá, hogy egy kitöltött formanyomtatványon az adóssal szembeni követelésüket bejelentsék. A kérelem elfogadásától kezdve él a moratórium az adóssal szemben, a hitelezők az eljárás időtartama alatt nem kérhetnek végrehajtást vele szemben és az adós csődnyitáskor meglévő és az eljárás tartama alatt szerzett vagyona csődvagyonnak minősül, az adós továbbá csak a rendes gazdálkodás körében rendelkezhet a saját vagyonával.

A belga adósságrendezési eljárás „1+1” lépcsőfokból áll. Első lépésben az adósnak és hitelezőinek a bíróságon kívül kell megpróbálni megegyezni. Fél éves időtartam áll rendelkezésükre, hogy közös álláspontra jussanak és egy mindkettejük által elfogadott törlesztési ütemtervet hagyjanak jóvá. A folyamatot a bíróság által felkért közvetítő koordinálja és segíti. Ennek az egyezségnek a feltétele, hogy egyik hitelező se jelentsen be kifogást az egyezség ellen. Ha sikerül bíróságon kívül egyezséget létrehozni, a bíróság jóváhagyja azt.

A fél éves periódus lejártát követően a közvetítőnek kötelessége bejelentenie a bíróságnak a tárgyalások eredménytelenségét.

Ezt követően a bíróság alakíthat ki egy fizetési ütemtervet, mely legfeljebb öt éves időtartamra szólhat, és amelyben a követelések átütemezésére, vagy kivételes esetben a követelések részleges elengedésére kerülhet sor az adós végrehajtás alá vonható vagyonának értékesítését követően.

A bíróság – a közvetítő vagy bármely hitelező kérelmére – visszavonhatja mind a kérelem befogadásáról hozott határozatát, mind a bíróságon kívüli vagy bírósági adósságrendezési terv jóváhagyását abban az esetben, ha az adós nem megfelelő magatartást tanúsít az eljárás alatt, önkéntesen nem szolgáltat át minden szükséges információt a bíróság számára, vagy pedig eltitkolja vagyonának egy részét.

9 Hollandia (Wet schuldsanering natuurlijke personen)

Az 1998-től érvényes szabályozás nagyon hasonló a belgához, ettől csupán néhány pontban tér el. A folyamat itt is két utat határoz meg magáncsőd esetén: a bíróságon kívüli egyezséget, illetve a bírósági adósságrendezést.

A bírósági adósságrendezési eljárásnak előfeltétele annak igazolása, hogy az adós megkísérelt egyezséget kötni a bíróságon kívül, de ez nem sikerült.

Ez az egyezségkötési kísérlet adósságrendezési tanácsadók segítségével történik, és átlagosan három-kilenc hónapot vesz igénybe. A jogalkotók szándéka, hogy ezzel az eljárással növeljék a hitelezők egyezségkötési hajlandóságát.

A gyakorlatban ez nem váltotta be a hozzá fűzött reményeket, inkább csak „időhúzást” biztosít az érdemi bírósági szakasz előtt.

A bíróság az eljárást kezdeményező kérelemnek helyt adva kirendeli a vagyonkezelőt, és elrendeli a moratóriumot. Az adós csődnyitáskor meglévő és az eljárás tartama alatt szerzett vagyona csődvagyonná alakul, erre végrehajtást egy hitelező sem kérhet. A csődnyitásról

szóló végzés közzétételével az adós egy nyilvántartásba kerül be, vagyont értékesítik, amelynek bevétele és az adós végrehajtás alá vonható jövedelme a csődvagyon része lesz.

Ezzel párhuzamosan adósságrendezési tervet készít a bíróság, mely azonban rövidebb a belga rendszerben alkalmazottnál. A holland rendszer által támogatott ütemterv általában három éves, kivételes esetben ez öt évig kitolható. Ha ennek az ütemtervnek az időtartama alatt az adós nem szegi meg kötelezettségeit és megfelelő magatartást tanúsít, a fennmaradó tartozásai bírósági úton nem kikényszeríthető tartozásokká alakulnak át, ellenkező esetben a bíróság csődeljárásba fordítja az adósságrendezési eljárást.

10 Lettország

Lettországban 2010 júniusában fogadták el az új csődtörvényt és az 2010. november 1-jén lépett hatályba.

A lett csődtörvény tulajdonképpen egy kódex a fizetéseképtelenségről, amely egyaránt szabályozni hivatott a magánszemélyek adósságrendezési eljárását és a cégek csőd- és felszámolási eljárását.

A hitelintézetekre vonatkozó eljárásokat külön törvény szabályozza. Fontos megjegyezni, hogy a lett adósságrendezési törvény létrehozása a Világbank és az IMF együttes részvételével történt köszönhetően annak, hogy Lettország 2008-ban a gazdasági világválság beköszöntésekor közel 7,5 milliárd eurós lehívható hitelkeretről szóló megállapodást kellett kössön az IMF-fel, mivel a válság olyan erősen sújtotta, hogy közel 25%-kal esett vissza a hazai összterméke.

A magánszemélyek adósságrendezési eljárásának megindítására az előbbieken már több példát is láthattunk, azonban érdekes különbség, hogy Lettországban nem az állandó lakóhelyhez, állampolgársághoz köti a törvény ennek az adósságrendezési eljárás megindításának lehetőségét, hanem hogy a magánszemély az i) eljárás megindítását megelőző hat hónapban lettországi adófizető legyen valamint ii) bizonyítottan fennálljon nála a fizetéseképtelenség ténye vagy lehetősége.

Más államokhoz hasonlóan a lett jogszabály is elismeri a jövőbeni fizetéseképtelenség intézményét és lehetőséget nyújt adósságrendezési eljárást indítani előre látható fizetéseképtelenségi helyzet kialakulására hivatkozva.

A fizetéseképtelenséget a következőképpen definiálja a lett jogszabály⁵:

- a.) az adós **nem tudja** törleszteni 5.000 eurót meghaladó lejárt tartozását
vagy
- b.) az adós **nem fogja tudni** törleszteni az egy éven belül lejáró, összesen 10.000 eurót meghaladó tartozását.

Adósságrendezési eljárást nem indíthat az a magánszemély:

- a.) aki az elmúlt 10 évben már magánszemélyek adósságrendezési eljárásán esett át;
- b.) az előző három évben hitelezőivel szemben rosszhiszeműen járt el;
- c.) megszegte a hitelszerződésben foglaltakat;
- d.) pénzügyi területen folyt ellene csalás miatt eljárás és el is marasztalták emiatt.

Az eljárás megindításának ugyancsak előfeltétele, hogy a kezdeményező adósnak rendelkeznie kell elegendő pénzzel ahhoz, hogy a vagyonfelügyelő első kettő havi díját rendezni tudja.

A magánszemélyek adósságrendezési eljárásának két szakaszát különíti el a lett jog, így a magáncsődeljárást és a mentesítési eljárást.

- 1) **Magáncsődeljárás:** a magáncsődeljárást az adós kérheti. Ez ügyben a bíróságon egy kérelmet kell beadni, melyet a bíróság megvizsgál és jóváhagy, vagy ha valami kifogásolható részt talál benne, akkor elutasít. A kérelem jóváhagyása után az adós adatait, a kiválasztott vagyonfelügyelő adatait és az eljárás kezdő időpontját a Fizetéseképtelenségi nyilvántartásban közzéteszik.

Az eljárás kezdő időpontjától az adós ellen érvényben lévő végrehajtások felfüggesztésre kerülnek, valamint az eljárás időtartama alatt nem lehet új végrehajtási eljárást indítani ellene. A csődeljárás lefolytatásához szükséges kijelölni egy vagyonfelügyelőt, mely a folyamat végéig az adós vagyonával kapcsolatos

---

⁵ http://www.privatus.lv/en/darbibas_jomas/fiziskas_pers_maksatnespeja/

kérdésekben illetékes. Magánszemélyek esetében vagyongfelügyelő kijelölésének szabályai azonosak a cégek csőd- és felszámolási eljárásban kijelölt vagyongfelügyelő, felszámoló kijelölésének szabályaival. A vagyongfelügyelő feladata nyilvántartásba venni a hitelezők által bejelentett követeléseket, valamint megszervezni és lefolytatni a hitelezőkkel történő egyezségkötés érdekében tartott egyezségi tárgyalásokat.

Az adós ezen időtartam alatt nem rendelkezik vagyonával, és amennyiben bármilyen azt érintő változás állna be köteles a vagyongfelügyelőt értesíteni, aki az eljárás kezdetétől, annak lezárásáig az adós vagyonának felelőse. Tilalmat határoz meg a jogszabály az adós által történő jogügyletek megkötésére is, az adós nem köthet a vagyongfelügyelő jóváhagyása nélkül minimálbért meghaladó mértékű tranzakciót. Ugyancsak tilos az adós számára újabb kötelezettségeket vállalni a vagyongfelügyelő engedélye nélkül.

A magáncsödeljárás során az adós valamennyi vagyontárgyát értékesíteni kell, és a befolyt összeget a hitelezők követelésének kielégítésére kell fordítani.

Ha a lakóingatlan – melyben az adós és a vele egy háztartásban élő, általa eltartott személyek laknak – jelzálogjoggal biztosított, akkor a hitelező és az adós megállapodhatnak abban, hogy a magáncsödeljárás ideje alatt a lakóingatlan nem kerül értékesítésre. Az adósnak a piacon átlagos lakbérének megfelelő összeget kell fizetnie minden hónapban a hitelezője számára, amely „bérleti díj” összeget le kell vonni ennek a hitelezőnek a követeléséből.

Ha az adósnak és a hitelezőnek nem sikerül a lakhatás kérdésében megegyezniük, és az adós által eltartott személyek az adóssal egy háztartásban élnek, akkor az adósnak lehetősége van arra, hogy az ingatlan értékesítését egy évvel elhalasszák. Ezt az opciót az adósságrendezési tervben rögzíteni kell. Azonban nem biztosított az adós számára ez a lehetőség, amennyiben az ingatlan értéke a 100.000 EUR-t meghaladja.

A vagyongfelügyelő a vagyontárgyak értékesítését követően az eljárás befejezéséről szóló jelentést köteles megküldeni a hitelezőknek és az adósnak, amelyet követően a bíróságnál kérelmezi a fizetéseképtelenségi eljárás befejezésének megállapítását.

- 2) **Mentesítési eljárás:** A jogszabály a mentesítési eljárás előfeltételeként határozza meg, hogy az adósnak az előző magáncsödeljáráson át kell esnie előtte.

Mentesítési eljárásban nem vehetnek részt azok, akik:

- i) a múltbeli hitelfelvételeiket bizonyíthatóan felelőtlen magatartással, nem kellő körültekintéssel tették meg és ennek köszönhetően kerültek fizetéseképtelen helyzetbe fizetéseképtelenségi;
- ii) az eljárást megelőző három évben olyan jogügyletet kötöttek, amelyekről tudták, hogy veszteséget okoz a hitelezőnek;
- iii) az adós bizonyítottan hamis adatokat szolgáltatott a pénzügyi helyzetére vonatkozóan, vagy eltitkolta jövedelmét.

Ahhoz, hogy az adós részt vehessen a mentesítési eljárásban, készítenie kell egy adósságrendezési ütemtervet. Az adósságrendezési ütemtervet be kell, hogy mutassa a bíróságnak, annak érdekében, hogy a bíróság azt mielőbb jóváhagyhassa. A bíróság által elfogadott mentesítési terve egy cégbíróság által vezetett online nyilvántartásba kerül.

A mentesítési terv időtartama nincs egzakt módon szabályozva a törvényben, nagyban befolyásolja ezt az adós becsült jövedelme is. Meg kell vizsgálni a fizetéseképtelenségi eljárás befejezését követően, hogy az adósnak a csődeljárás befejezése után fennmaradó tartozása hogyan aránylik az adós jövedelméhez. A mentesítési periódus az előző arányszámtól függően egytől három és fél éves időtartamra terjedhet ki.

Az adós egy év alatt lezárhatja az eljárást, amennyiben jövedelme a fennmaradó tartozásának 50%-át kiteszi. Amennyiben jövedelme nem fedezi adósságának 20%-át akkor köteles a maximálisan kiróható három és fél évet kitölteni az eljárásban, valamint jövedelmének egy részét havonta átengedni a hitelezőkkel szemben fennálló kötelezettségének törlesztésére.

A „lefölözött” fizetés a jövedelmének harmada, de legalább a minimálbér harmada. Amennyiben az adósön kívülálló okok miatt nem képes törleszteni a fennmaradó tartozásainak 20%-át, akkor az eljárás időtartama kettő évre módosul, viszont az előbbi „lefölözési” metódus ugyancsak érvényes rá.

A nem biztosított követeléseket, így az adókat és az adók módjára behajtandó tartozásokat is egyazon osztályba sorolják.

Amennyiben az adós a mentesítési tervben foglaltaknak megfelelően teljesítette kötelezettségeit, és az abban foglaltak szerinti hitelezői igények kielégítést nyertek, a bíróság megállapítja az adós mentesítését. Az adós a fennmaradó követelések teljesülése alól mentesül, a végrehajtási eljárások megszüntetésre kerülnek.

Mindazonáltal nem kap teljes körű mentesítést az adós, amennyiben a jelzálogjoggal biztosított lakóingatlan vonatkozásában a hitelező és az adós megállapodást kötöttek.

2015 januárjában a lett kormány több ponton módosította magáncsőd eljárást⁶:

A most bevezetésre kerülő jogszabályváltozás a „lakáskulcs visszaadás” alapelvein nyugszik. A jelzáloggal terhelt ingatlan eladás (elárverezés) után az adós minden jogtól és kötelezettségtől mentesül. Az alapvető fizetési kötelezettségek mentesülésével, más kötelezettségek is elévülnek, ám ez az eljárás csak akkor alkalmazható, ha a fizetéseképtelenségi eljárásban jelzáloggal terhelt ingatlan az adós állandó lakhelyeként szolgál. Állandó lakhelynek számít, ha a bíróság az adós tulajdonában lévő ingatlant a bírósághoz benyújtott csődeljárást megelőző hat hónapban, az adós állandó lakhelyének nyilvánította. Ez az eljárás csak azokra az ingatlanra érintő magáncsőd-eljárásokra vonatkozik, amikre 2015. január 1-e után nyújtottak biztosítékot.

A tartozás mértékétől és a tartozás kiegyenlítés mértékétől függően az eljárás bevezetése várhatóan megrövidíti a csődeljárások tartamát.

A tartozások alól történő mentesítés feltétele, hogy az adós a követelést a következő időtartam alatt kiegyenlíti:

- EUR 100.000-t meg nem haladó összeget egy év alatt;
- EUR 100.000 és EUR 300.000 közötti összeget két év alatt;
- EUR 300.000-t meghaladó összeget három év alatt.

A magáncsőd-eljárásra vonatkozó alsó értékhatárokat várhatóan lejjebb viszik, így a korábban alkalmazott minimál felhalmozott tartozást EUR 7114 összegről EUR 5000 összegre módosítják, melynek megfizetése kötelező. Az egy éven belüli tartozás megfizetési kötelezettségre vonatkozó alsó határ pedig EUR 14 228 összegről EUR 10 000 összegre módosul.

---

⁶ <http://legalknowledgeportal.com/2014/11/14/amendments-to-the-insolvency-law-of-latvia/>

11 Svédország (Skuldsanering)

Európa északi államai közül azok, amelyek bevezették jogrendszerükbe a magáncsőd eljárását többnyire a dán modellt vették alapul és ezt igazították a saját jogrendjükhöz.

Ennek megfelelően cselekedett Svédország is, amikor 1994-ben megalkotta saját magáncsőd eljárását, amely nem meglepő, hiszen Dánia első államként vezette be Európán belül az eljárást, valamint a gazdasági és társadalmi berendezkedés hasonlóságai miatt pedig ezen északi országok könnyebben implementálták az eljárások egy módosított változatát saját jogrendjükbe, mint esetleg más rendszeridegenebb modelleket.

Az északi, jóléti államok nagy hangsúlyt fektetnek az adós magatartásának vizsgálatára. Ennek keretében egyrészt vizsgálják, hogy az adós mennyire cselekedett jóhiszeműen a hitelfelvételek idején, valamint milyen mértékben okozza a fizetéseképtelenség állapot az adós gondatlansága, továbbá milyen mértékben játszanak közre a fizetéseképtelenségben olyan folyamatok, amelyek az adóstól függetlenek és előre nem voltak láthatóak. Továbbmenve a a bíróság is vizsgálja, hogy az adós a hitelfelvétel után és a fizetéseképtelen állapot beállta előtt milyen magatartást tanúsított, fizetési határidőket mennyire tartotta be, továbbá lehetőségeihez képest mindent elkövetett-e a törlesztés határidőre történő teljesítéséhez.

A hitelezők általában az esetek nagy részében nem érdekeltek abban, hogy az adós a csődeljárás alá kerüljön, ugyanis a csődbiztos és a csődeljárással kapcsolatban fellépő egyéb költségek kifizetése prioritást élveznek az ő követeléseikkel szemben. E mellett természetesen az sem szolgálja a hitelezők érdekét, hogy a csődeljárás végeztével az adós egyes kötelezettsége moratórium alá helyeződik, így törlesztését a hitelező nem követelheti.

Az ország területén bejelentett állandó lakhellyel rendelkező természetes személyek kérhetik az eljárás lefolytatását.

Azok a természetes személyek, amelyeknek önálló tevékenységből származó jövedelmük származik, akkor kérelmezhetik az eljárást, ha önálló tevékenységük teljesen mértékben rendezett és átlátható, nem folyik ellene adósságrendezési per vagy eljárás.

A bíróság a csődeljárási kérelem elbírálásakor figyelembe veheti adós magatartását, a hitelfelvétel körülményeit és együttműködés hajlamát is. További kritériuma a csődeljárási kérelem előterjesztésének, hogy az adós fizetéseképtelensége bizonyíthatóan fennálljon, tehát más rendszerekkel ellentétben a svéd nem támogatja a jövőbeni fizetéseképtelenség kapcsán elrendelt adósságrendezési eljárás intézményét.

Az eladósodott és fizetéseképtelenné vált magánszemélyeknek lehetőségük van ún. tartozás kiegyenlítési eljárást (debt arrangement procedure) kérelmezni. A folyamat első lépcsőjeként a tartozás kiegyenlítési indítványt a svéd nemzeti behajtási hivatal elé kell beterjeszteni. Amennyiben a hivatal elutasító határozat hoz az indítvány kapcsán, akkor az adósnak lehetősége van fellebbezni az elutasító határozat ellen a bíróságon.

Abban az esetben, ha az adós kérelmét a hivatal elfogadta, úgy kezdetét veszi a minimum öt éves eljárás, amely során a fizetéseképtelen magánszemély az elfogadott adósságrendezési ütemterv alapján törleszti kötelezettségének minél nagyobb – de fizetési képességét meg nem haladó mértékű –hányadát. Ezen periódus alatt az adós beszámolási kötelezettséggel tartozik a nemzeti behajtási hivatalnak.

Az eljárás végén fennmaradó adósságrész törlésre kerül, ami ellen a hitelezők indokolt esetben fellebbezhetnek. A törlés alól kivételt képeznek 2006 óta azok a tartozások, amelyek törvénysértésből származnak (leggyakrabban adócsalás, de egyéb bírságok is ide tartoznak), valamint a bűncselekmény áldozatai felé fennálló kártérítési kötelezettségek.

Speciális lehetőség, hogy amennyiben az adós már az adósságrendezési eljárás elején létminimumon él, akkor nem kap készhez adósságrendezési tervet és nem kell kifizetéseket teljesítenie.

Svédországban az egyéni csődeljárás leggyakoribb okai a betegség, munkahely elvesztése, válás és a felelőtlen vagyonkezelés.

Svédországban a nemzeti behajtási hivatal mellett létrejöttek helyi szinten olyan adósságügyi szervezetek, amelyek tanácsokat adva és egyéb módon segíthetik az adóst az eljárás alatt.

12 Norvégia

Norvégiában a csődeljárást kettő, 1984-ben elfogadott jogszabály rögzíti.⁷ Az egyik jogszabály az „Adósság átszervezési és csődtörvény” (Debt Reorganization and Bankruptcy Act), míg a másik jogszabály a „Hitelező helyreállítási törvény” (Creditors Recovery Act). Mindkettő jogszabály magánszemélyekre és cégekre is alkalmazandó eljárásrendet rögzít.

A csődtörvény szabályozza a fizetéseképtelenné vált adós esetek adminisztrációját, amelynek keretében az önkéntes és a kötelező adósságrendezési eljárást is meghatározza a törvény. A törvény második fele a csődeljárási folyamatát határozza meg.

A hitelező helyreállítási törvény az adósságbehajtás folyamatát rögzíti, amelyben meghatározták a fontosabb eljárási határidőket, definiálják az adós vagyonának meghatározását, valamint részletezik az adós által felhalmozott tartozások kielégítésének sorrendjét is.

Csődeljárás tekintetében minden norvég kerületi bíróság eljárhat, kivéve a központi, Oslóban található kerületi bíróságot, amelyet vélhetően az ügyelosztás racionalizálása miatt mentesítettek e tekintetben. Oslóban egy külön, erre a célra létrehozott elkülönült bíróság foglalkozik a csődeljárásokkal, figyelemmel arra, hogy a lakosság és így az esetek nagy száma is ott koncentrálódik.

Norvégiában az adósságrendezési eljárásra vonatkozó kérelmet a területi végrehajtónál kell benyújtani azokkal a feltételekkel, hogy:

- a.) az adós bizonyíthatóan fizetéseképtelen, azaz a törlesztő részleteinek határideje lejárt;
- b.) az eljárás elindulása törvényt nem sért meg, valamint
- c.) nem indult csődeljárás a kérelem benyújtásáig az adós ellen, és
- d.) életében először igyekszik adósságrendezési eljárás alá vetni magát.

Érdekesség a többi európai rendszerhez képest, hogy Norvégiában a közös háztartásban élők, – akik felelnek egymás tartozásaiért is –, közösen is részt vehetnek az eljárásban adósként.

---

⁷ <http://www.konkursradet.no/country-report-the-norwegian-bankruptcy-system.5305225-300329.html>

Az adósságrendezési eljárás előkészítő folyamat a területi végrehajtó előtt zajlik, akinek feladata az adósságrendezési eljárás koordinálása, az egyezség megkötésének megkísérlése. Az adóssal szembeni végrehajtási moratórium az eljárás kezdetétől él, időtartama három hónap és pár kivételtől eltekintve minden kifizetési kötelezettsége szünetel.

Amennyiben az előkészítő szakaszban nem tudnak teljes egyetértésre jutni, akkor a bíróság tárgyalja az ügyet és elrendelheti ennek ellenére az adósságrendezési eljárás kötelező lefolytatását.

Az adósságrendezési eljárás során adósságrendezési tervet kell elkészíteni, amely tartalmazza, hogy az adósságrendezési időszak öt évének vonatkozásában az adós milyen kötelezettségeit tudja teljesíteni, valamint milyen ütemben képes tartozásait törleszteni.

Amennyiben a magánszemély az eljárást önkéntesen kérelmezte maga ellen, lehetősége van az adósságrendezési tervben az eljárás végeztével egyes fennmaradó kötelezettségei alól mentesítését kérelmezni. Amennyiben az adóssal szemben kötelező adósságrendezési eljárás folyik – így azt nem önmaga kérelmezte –, akkor az eljárásba bevont tartozásai alól mentesül a folyamat végeztével, feltéve, hogy az eljárás alatti kötelezettségeit nem szegte meg.

A törvény külön kezeli a zálogjoggal terhelt vagyonelemeket és a jelzálogjogból származó követeléseket. Ezeket a vagyoni elemeket az adós nem értékesítheti a végrehajtó beleegyezése nélkül. Amennyiben indokolt a zálogjoggal terhelt vagyonelemek értékesítése, akkor a végrehajtó és a zálogjog jogosultja megegyezésén múlik az vagyonelemek értékesítésének módja.

A törvény védi az adós létminimum színvonalú megélhetéséhez szükséges méretű lakóingatlan megtartását. Amennyiben az ingatlan ezt a színvonalat meghaladja, a végrehajtó kérheti annak értékesítését és az adós egy vásárolt, szerényebb színvonalú lakásba való átköltöztetését. Ennél az eljárásnál figyelembe kell venni az ingatlan piaci értékét, az értékesítés és az új lakás beszerzésének költségeit, valamint azt hogy a régi lakást terheli e zálogjog.

13 Litvánia

Litvániában a magánszemélyek fizetéseképtelenségi eljárásáról szóló törvényt, három éves alkotói munka után, a litván parlament 2012 májusában fogadta el, és 2013. március 1-jén léptette hatályba. A törvény megalkotásában – azokhoz az országokhoz hasonlóan, amelyek a gazdasági világválságkor IMF és/vagy EKB segítséget kellett kérjenek a helyzetük javításához (Írország, Lettország) – az IMF a Litván állammal kötött pénzügyi megállapodás értelmében közreműködött és javaslatokat is tett annak megalkotására.

Litván törvények alapján a magánszemélyekre vonatkozó csődeljárás – a jogi személyekre vonatkozó csődeljárással ellentétben – csak abban az esetben kérhető, amennyiben fizetéseképtelenség már megállapításra került. Azaz a törvény különbséget tesz a fizetéseképtelenség és fizetési hajlandóság, illetve átmeneti vagy közelgő fizetéseképtelenség között.

A magánszemélyek fizetéseképtelenségét három feltétel együttes teljesülése esetén lehet megállapítani:

- a.) lejárt a fizetési kötelezettség, azonban az adós nem teljesített;
- b.) magánszemély vagyoni helyzetének elemzése (adós képtelen fizetési kötelezettségének eleget tenni);
- c.) tartozások összértéke (lejárt kötelezettségek értéke meghaladja 25 havi minimál bér összegét, tehát egyfajta lebegő váltózóként van ezen összeg meghatározva).

A csődeljárásba nem vonható be kiszabott büntetés, tartásdíj.

Litván magáncsődeljárás négy különböző fázisra bontható:

1. bírósági csődeljárás intézményére;
  2. hitelező követelésének jóváhagyására;
  3. adósságrendezési terv levezetésének kialakítására és;
  4. adósságrendezési terv végrehajtására.
1. **Bírósági csődeljárás:** alapvetően a magáncsődeljárás folyamódó kérelmező vagyoni vizsgálatából áll. A magánszemély benyújtja megfelelő kérelmet a bíróságra, ahol a törvényhozó egy bírósági tárgyalást megelőző vizsgálatot indít, hogy feltérképezze a magánszemély vagyoni helyzetét illetve lehetőséget biztosít az

adós és a hitelező párbeszédére, amely megoldást nyújthat néhány problémára a tárgyalás előtt. A bíróság ekkor bekéri a magánszemély magáncsőd eljárásához szükséges dokumentációját (így, hogy milyen okok vezettek a fizetéseképtelenséghez, lista a magánszemély vagyonáról, illetve korábban beadott bírósági kérelmek meghatározása).

Fontos eleme az első fázisnak az adminisztrátor kijelölése, melyre az adós tesz javaslatokat, és csak abban az esetben jelöl ki a bíróság bíróság által meghatározott szakértőt, amennyiben az adós által megjelölt szakértő nem elfogadható, vagy a megjelölt szakértő nem vállalja el a kijelölést.

A bíróság három esetben jogosult a magáncsödeljárásra vonatkozó kérelmet elutasítani: (1) a magánszemély valójában fizetőképes, (2) a fizetéseképtelenség oka a magánszemély rosszhiszemű cselekedete, illegális szerek használata vagy vagyoni ellen irányuló kár elkövetése, mely bűnügyi nyilvántartása még nem járt le, illetve (3) amennyiben az adós tíz éven belül második alkalommal terjeszt elő magáncsödeljárásra vonatkozó kérelmet, amely a Litvánián kívül eső fizetéselejárásokra is vonatkozik.

2. **Hitelezői követelés jóváhagyása:** a második eljárásban a magánszemély megkapja a magáncsőd státuszát a bíróság döntése alapján, így minden követelés behajtása nyugszik. A hitelezőknek a behajtható követeléseikre bírósági jóváhagyást kell kérniük. Léteznek egyszerűsített csödeljárások (melyre a jövőben egyre több példa lesz), ahol a hitelezők részt vehetnek a terv megtervezésében és a jóváhagyási eljárásban.
3. **Adósságrendezési terv megvalósítása:** a harmadik fázisban az adós, az adminisztrátor és a hitelezők által közösen meghatározásra kerül a magáncsőd eljárási terv, mely minden félre kötelező erővel bír. Nem csupán egy pénzügyi terv lefektetését képezi a bírósági határozat, hanem egyfajta rendszer/metódus felállítását is, mely magánszemély jövőjét tekintve elengedhetetlen. Fontos továbbá megjegyezni, hogy Litvániában a maximum időtartam a magáncsőd eljárásra öt év, mely viszonylag hosszúnak számít a magánszemély szemszögéből a követelések elengedését tekintve.
4. **Adósságrendezési terv végrehajtása:** a végső végrehajtási fázisban a bíróságnak minimális szerepe van, az esetleges anyagi körülmények megváltozása hozhat újabb döntési illetve tárgyalási folyamatokat. A végrehajtási fázis során törvény

nem határozza meg a hitelezők kielégítésének sorrendjét. Nem tisztázott továbbá a személyes adatok titoktartása sem, például az ügyfél és adminisztrátora között elhangzó bizalmas információkra vonatkozóan.

Tekintve, hogy minden magáncsőd eljárás egyedi elbírálás alapján működik, nehéz a törvényben lefektetett általános előírások gyakorlati meghatározása.

14 Románia

2015 májusában a magáncsőd intézményét szabályozó törvény bevezetéséről tartott szavazást a román képviselőház, amelyet a többség el is fogadott. Az új rendelkezés a „jóhiszemű” eladósodott magánszemélyeknek kínál lehetőséget, hogy az eljárás segítségével fizetéseketlen helyzetükön javítsanak.

A jogszabályban foglaltak szerint a magáncsődeljárást egy területi csődhatóság által kijelölt csődbiztos fogja felügyelni, amelynek időtartama maximum öt év, és amelyben egy adósságrendezési terv kidolgozásával és végrehajtásával kerülheti el az adós a teljes fizetéseketlenség állapotát.

A magáncsődeljárást az olyan magánszemélyek igényelhetik, akik a hiteltörlesztés esedékességétől számított 90 napon belül nem tudják tartozásaikat teljesíteni, valamint kettő vagy több hitelező felé áll fenn fizetési kötelezettségük. E mellett természetesen a hitelezőknek is jogukban állni a csődhatóságnak jelezni az adósuk törlesztésének elmaradását és így kérni az eljárás megkezdését, ha annak adóssága meghaladja a 25 ezer lejt.

A területi csődhatóság által fizetéseketlenné nyilvánított magánszemély automatikusan mentesül az ellene indított végrehajtási eljárások alól, tehát moratórium áll be e tekintetben, valamint a csődbiztos rendelkezik a fizetéseketlenné vált személy jövedelméről, valamint az összes hitelezőjével szembeni képviselőt is ellátja az adósnak. A csődbiztos felelni azért, hogy az adós jövedelmének nagy része a hitelezőkkel szemben fennálló fizetési kötelezettség kielégítésére fordítódjon, valamint, hogy ezek az összegek egyenlő arányban kárpótolják az összes hitelezőt.

A csődeljárás során felállított ütemtervet pontosan követő és betartó adós magánszemély mentesülhet az őt terhelő adósság egy részének törlesztése alól.

15 Kitekintés: USA (Bankruptcy Code)

Az Amerikai Egyesült Államok az első nemzet volt, aki szeparáltan – különálló törvényi szabályozást formálva a csődjogban – próbálta a magánszemélyek fizetéseképtelen helyzetét megoldani.

Különböző formákban már a XIX. század végén jelen volt a jogrendszerükben a magáncsőd intézménye, de hivatalos keretet az 1979-es Bankruptcy Code 7. és 13. fejezete adta meg a magánszemélyek csődeljárásának.

Az USA-ban már rég óta az a felfogás uralkodik, hogy a hitel egy hasznos intézmény, amely tulajdonképpen a gazdasági fejlődés egyik legfontosabb motorja. E gondolkodásmód alapján igyekszik a jogalkotó minél könnyebben hozzáférhetővé tenni a hitelt sokak számára. A könnyű hozzáférésű hitelek közül egyenesen következik a fizetéseképtelenség számának ugrásszerű megnövekedése, ami szükségszerűvé tette a magáncsődeljárásokra vonatkozó szabályozás megalkotását is. E gazdasági gondolkodás jegyében a legfőbb feladat, minél gyorsabban segíteni az adós pénzügyi helyzetén és visszavezetni őt a gazdaság körforgásába, így lehetővé tenni számára az újabb hitelfelvételt. Ebből a gondolatból következik az is, hogy hitelezők kártalanítása a legritkább esetben maradéktalan. Így a csődeljárásra vonatkozó törvény szelleme szerint a hitelezés kockázatát az a fél kell, hogy viselje, akinél kisebb jelentőséggel bír annak a fizetéseképtelenség helyzet felmerülése.

A magáncsődeljárások két formáját különbözteti meg a törvény az USA-ban.

7. fejezet szerinti eljárás

A magáncsődeljárás megindításának – azaz a bírósági kérelem benyújtásának – feltétele az azt megelőző adósságrendezési tanácsadás, amely során egy a US Trustee (a csődeljárásokat, illetve a fizetéseképtelenségi szakértőként eljáró személyeket ellenőrző szövetségi szervezet) által elismert tanácsadóhoz kell fordulni a személyes, telefonos, vagy online tanácsadás igénybevétele érdekében.

A törvény felszámolási eljárást szabályozó 7. fejezete értelmében a magáncsődeljárás az adós kérelmére indul a bíróság előtt, amelyben nyilatkozik vagyoni helyzetéről (hitelek, jövedelmek, vagyonelemek). Magáncsődeljárás nyolcévente egyszer vehető igénybe magánszemélyek által. Amennyiben a bíróság elrendeli a 7. fejezet szerinti eljárást, a US Trustee kijelöli az adós vagyonának kezelését átvevő vagyongondnokot.

A csődnyitás iránti kérelem beadása automatikus moratóriumot eredményez, de a visszaélések elkerülése érdekében ez nem lép életbe azon adósok esetében, akik az előző évben két vagy több esetben adtak be kérelmet. A moratórium alatt a hitelezők nem érvényesíthetik követeléseiket, ez vonatkozik a zálogjogos hitelezőkre is.

A magáncsődeljárás során a vagyongondnok értékesíti a csődeljárásba bevont vagyontárgyakat, és a bevételt felosztja a hitelezők között, amellyel a hitelezők kielégítést nyernek. A fennmaradó, nem biztosított tartozások nagy része elengedésre kerül. Bizonyos vagyonelemek, mint az adós csődnyitás után munkával szerzett jövedelme, vagy például a nyugdíjpénztári számlán tartott összeg, nem kerülnek bele a csődeljárásba. Így ezekben az eljárásokban gyakorlatilag alig van az adósnek csődeljárás körébe vonható vagyona.

Az adós ezt követően tíz évre egy listára kerül, így a hitelhez való jutásának lehetőségei korlátozódnak.

A magáncsődeljárás nyolcévente egyszer vehető igénybe.

13. fejezet szerinti eljárás

A törvény 13. fejezet a jövedelemmel rendelkező adósok reorganizációs eljárását rögzíti, hiszen ebben az eljárásban az adós vagyona nem kerül értékesítésre, viszont adósságrendezési tervet kell készítenie 3-5 éves időtartamra. Jövedelméből ebben az időszakban a US trustee-nak teljesít a befizetéseket, aki szétosztja azokat a hitelezők között. Ez az eljárás tehát azok számára jelent lehetőséget, akik rendelkeznek rendszeres jövedelemmel, viszont nem vehető igénybe, ha tartozásuk egy meghatározott mértéket meghalad. A fizetési terv végrehajtása az adósságok elengedésével jár együtt.

16 Alapvető egyezőségek az eljárásokban, összefoglalás

Áttanulmányozva az európai országok magáncsőd jogi szabályozását elmondható, hogy sok országban fedezhetőek fel hasonlóságok a rendszer egyes elemeit tekintve, sőt egyes országok kifejezetten a másik rendszer-barát nemzet jogi szabályozását és folyamatát implementálták a saját jogrendszerükbe, természetesen a saját igényeikre szabva. A szakirodalom három nagy csoportba sorolja az európai csődjogi modelleket, melyek a következők:

1) *A német és osztrák modell.*

Ezek a fizetési tervre helyezik a hangsúlyt, ennek precíz betartása és teljesítése a mentesítés kulcsa az adós számára. A terv időtartama alatt az adósnak dolgoznia kell vagy állást keresnie. Ezekben az országokban a magáncsőd a csődjog keretén belül kap helyet.

2) *Az északi államok modellje.*

Amelyek a dán szabályozást követték. Ezekre jellemző, hogy nagy hangsúlyt fektetnek a jóhiszeműségi tesztre. Sok múlik az adós múltbeli és az eljárás alatt tanúsított magatartásán, és hogy ezt a bíróság hogyan ítéli meg. A bíróságok megtagadhatják a hozzáférést olyan adósok esetében, akik felelőtlen módon adósodtak el, illetve nem tettek elég erőfeszítést a törlesztésre.

3) *Benelux államok és Franciaország modellje.*

Itt az adósságrendezés szorosan összefügg a megelőzés gondolatával. Ezek az országok támogatják a bíróságon kívüli megegyezéseket, és intézményi támogatást is nyújtanak azokhoz. A bírósági eljárásban a mentesítés nehezebben elérhető, a fizetési tervek hosszúak.

A modelleket megvizsgálva elmondható, hogy külföldön egyrészt nem új keletű a magánszemélyek fizetéseképtelenségének szabályozása, hiszen némely országokban akár több mint huszonöt éves múltra tekint vissza, másrészt a bemutatott modellek alapján elmondható, hogy a fizetéseképtelen helyzetbe került adósok számára is többféle megoldási módszer létezik.

Azonosságként ragadható meg valamennyi eljárásban, hogy a sikeresen lefolytatott eljárás végén az adósoknak lehetőségük van újrakezdeni pénzügyi életüket, így kikerülni az adósságspirálból.

Az adósságtól való mentesülés tárgyában való döntés nem függ a törlesztett adósság mértékétől, arányától. Az eljárás időtartama és a mentesítés mértéke általában fordítottan aránylik egymáshoz. A legtöbb eljárás első szakasza a bíróságon kívüli megegyezés adóshitelező, és a hitelezők között, és ennek az eljárásnak a sikertelensége eredményezi a bírósági eljárást. Ebből látszik, hogy a legtöbb eljárási rendszer biztosítja a lehetőséget a felek számára, hogy – ugyan egyes esetekben koordinált keretek között – maguk oldják meg a helyzetet, ezzel a leghatékosabb megoldást megtalálva, és elkerülve olyan plusz kiadásokat, amiket néhány bírósági eljárás lefolytatása hordoz magában.

Fontos megemlíteni, hogy az eljárás során minden országban a csődeljárásra vonatkozó kérelem benyújtásának állapotát vizsgálják legáthatóbban, de van példa az eljárások között arra is, amelyik arra fókuszál, hogy az adós mit rontott el a múltban, ami a fizetéseképtelen állapotát eredményezte, továbbá egyes államokban a jövőbe is tekintenek és igyekeznek felkészíteni az adóst, hogy hogyan kerülje el az eljárás sikeres befejezése után az újbóli eladósodást.

A fenti nemzetek magáncsőd eljárásainak leggyakoribb közös vonásai az alábbiak röviden összefoglalva:

- Lehetőséget nyújtanak ahhoz, hogy az eljárás végén **„tisztalappal”** kezdhessenek újra az adósok.
- A „tisztalappal” újrakezdés esélye azt jelenti, hogy az adós mentesül korábbi tartozásainak kötelezettsége alól. **A mentesítő döntés jellemzően nem függ a letörlesztett adósság mértékétől.**
- Az adósságrendezés illetve **csődeljárás időtartama és a mentesítés mértéke jellemzően fordítottan aránylik egymáshoz.**
- A magáncsőd eljárás első szakaszaként szinte mindenütt **a bíróságon kívüli megegyezést írják elő** az adós és hitelezői számára. Csak ennek sikertelensége esetén folytatódhat az eljárás a bíróság előtt.
- A magánszemély csődeljárása szempontjából **döntő azon vagyontárgyak, jövedelmek (jövedelmi jogcímek) pontos meghatározása, amelyek felett az adós az eljárási idején is megőrzi rendelkezési jogát, szemben azokkal a javakkal, amelyek kikerülnek tulajdonosi fennhatósága alól.** A meghatározás történhet tételes lista formájában, vagy általános törvényi iránymutatással.

- Ez jellemzően azt is jelenti, hogy **az adós által lakott ingatlan nem mentesül automatikusan az értékesíthetőség követelménye alól.**
- **Súlyt helyeznek az adós felkészítésére**, arra, hogy ha az eljárások sikeres befejezését követően az adós visszanyeri a vagyona, jövedelmei feletti rendelkezési jogot, úgy rendelkezzen azokkal az ismeretekkel, amelyek esélyt adnak egy ismételt eladósodás elkerüléséhez.

Szakirodalom:

LESZEK BALCEROWICZ - Sovereign Bankruptcy in the European Union in the Comparative Perspective, elérhető: <http://www.iie.com/publications/wp/wp10-18.pdf>

CEPS WORKING DOCUMENT – Consumer Bankruptcy Regimes and Credit Default in the US and Europe, elérhető: <http://aei.pitt.edu/11336/1/1887.pdf>

JOHANNA NIEMI-KIESILÄINEN, ANN-SOFIE HENRIKSON - Report on legal solutions to debt problems in credit societies, Council of Europe, 2005, elérhető:
http://www.coe.int/t/dghl/standardsetting/cdcj/2005/CDCJ-BU%20_2005_%2011EREV.pdf

BENJAMIN LAUFER - An economic analysis of the German bankruptcy code in the context of the European reform movement, elérhető:
<http://www.professionsfinancieres.com/sites/default/files/docsupload/u213/M%20Benjamin%20LAUFER.pdf>

IAIN RAMSAY - Comparative consumer bankruptcy, elérhető: <http://illinoislawreview.org/wp-content/ilr-content/articles/2007/1/Ramsay.pdf>

IAIN RAMSAY - Between Neo-Liberalism and the Social Market: Approaches to Debt Adjustment and Consumer Insolvency in the EU, 2011, elérhető:
http://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/18255/2011_09.pdf?sequence=1

FÁBIÁN ALBERT RICHÁRD - Individual Bankruptcy in the US, elérhető:
http://www.etd.ceu.hu/2013/fabian_albert.pdf

<http://mno.hu/gazdasag/romaniaban-is-bevezetnek-a-magancsod-intezmenyet-1287153>

ANGOL SZABÁLYOZÁS:

<http://www.insolvency.gov.uk>

NÉMET SZABÁLYOZÁS:

<http://www.gesetze-im-internet.de/insol/>

OSZTRÁK SZABÁLYOZÁS:

<http://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001736>

ÍRORSZÁGI SZABÁLYOZÁS:

<https://www.isi.gov.ie>

<https://www.isi.gov.ie/en/ISI/Pages/PIA>

https://www.isi.gov.ie/en/ISI/Backontrack_DRN.pdf/Files/Backontrack_DRN.pdf

<https://www.isi.gov.ie/en/ISI/DSA%20final%20pdf.pdf/Files/DSA%20final%20pdf.pdf>

SKÓT SZABÁLYOZÁS:

<http://www.bdo.co.uk/services/business-restructuring/personal-insolvency-scotland>

<http://www.aib.gov.uk/scottish-insolvency-statistics-2014-15-quarter-1-release>

LETT SZABÁLYOZÁS:

www.mna.gov.lv/download/540

<http://legalknowledgeportal.com/2014/11/14/amendments-to-the-insolvency-law-of-latvia/>

<http://www.juridicainternational.eu/index.php?id=15421>

<http://www.wsj.com/articles/new-latvia-law-takes-on-legacy-of-bad-mortgages-1424353254>

http://www.privatus.lv/en/darbibas_jomas/fiziskas_pers_maksatnespeja/

<http://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp1185.pdf>

LITVÁN SZABÁLYOZÁS:

<http://www.terralex.org/publication/p8afa1c4ffe/personal-bankruptcy-eventually-becomes-possible-in-lithuania>

<http://eujournal.org/index.php/esj/article/viewFile/1641/1632>

SVÉD SZABÁLYOZÁS:

<http://en.wikipedia.org/wiki/Bankruptcy>

http://ec.europa.eu/civiljustice/bankruptcy/bankruptcy_swe_en.htm

<http://www.kronofogden.se/Debtconstruction.html>

NORVÉG SZABÁLYOZÁS:

<http://www.ub.uio.no/ujur/ulovdata/lov-19920717-099-eng.pdf>